

عملیات طوفان الاقصی و کاربست پارادایم نوین مقاومت در جهان اسلام

عبدالرضا عالیشاهی^۱

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۰۵

چکیده

جنبش حماس در عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ با گذار از رویکرد پدافندی به آفندی که برای نخستین بار در تاریخ مبارزات با رژیم صهیونیستی به وقوع می‌پیوست، بسیاری از معادلات سیاسی، امنیتی و نظامی منطقه را تحت الشعاع قرار داد. این موضوع گذشته از تعمیق بحران برای صهیونیست‌ها، پیامدهای بسیاری برای جهان اسلام به‌طور اعم و جبهه مقاومت به‌طور اخص داشته است؛ به‌نحوی که می‌توان این اقدام را به‌عنوان یک الگوی نوین مبارزه و مقاومت برای سایر جوامع اسلامی در مبارزه با صهیونیسم قلمداد نمود. بر این اساس، هدف پژوهش حاضر، الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت برای جوامع اسلامی با استفاده از روش فراترکیب است. این پژوهش، از نظر هدف، توسعه‌ای؛ از لحاظ رویکرد، کیفی و بر اساس فراترکیب انجام می‌شود. جامعه آماری پژوهش، شامل مجموعه مقالاتی است که در بازه زمانی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۳ میلادی و با موضوعیت صهیونیسم، جهان اسلام، فلسطین و جبهه مقاومت به چاپ رسیده‌اند. نویسنده با جستجو در میان پایگاه‌های علمی مطرح داخلی و خارجی، تعداد ۷۱ مقاله را از میان ۳۷۶ مقاله برگزید و پس از تحلیل محتوای آنها، مقوله‌ها و مفاهیم را استخراج کرده است؛ اولویت‌سنجی آنان با بهره‌گیری از روش آنتروپی شانون انجام شد. بر اساس یافته‌های پژوهش، ۴۹ مفهوم در قالب ۸ مقوله شناسایی و در قالب دو دسته عوامل جبهه بیرونی و جبهه داخلی تفکیک شدند. بازسازی روابط راهبردی کشورهای اسلامی (تش‌زدایی راهبردی)، افول پروژه عادی‌سازی با رژیم صهیونیستی، اقدام تاکتیکی محدود، شکنندگی ژئوپلیتیک، ضعف عمق استراتژیک، بحران‌های داخلی رژیم صهیونیستی، مهاجرت معکوس و بحران نیروی انسانی به ترتیب دارای بیشترین ضریب اهمیت بودند. به نظر می‌رسد با کاربست چنین مؤلفه‌هایی بتوان به یک الگوی عملگرا در مبارزه و مقاومت علیه رژیم صهیونیستی برای سایر کشورهای اسلامی دست یافت.

واژگان کلیدی: طوفان الاقصی، جبهه مقاومت، رژیم صهیونیستی، جنبش حماس، جهان اسلام.

۱. مقدمه

بحران فلسطین و موضوع اشغالگری صهیونیست‌ها مسئله‌ای است که از دو منظر ایدئولوژیکی و ژئوپلیتیکی می‌توان بدان نگریست. استدلال یهودیان مطابق کتب عهد عتیق بر این مبناست که سرزمین موعود یا ارض موعود^۱ منطقه‌ای است که به لحاظ تاریخی تأثیری فزاینده در حیات یهودیان داشته و استیلا بر آن، به معنای تفوق، برتری و قوام مطلق یهودیان بر دیگران خواهد بود. بر اساس نقشه ژئوپلیتیکی کنونی، ارض موعود را می‌توان شامل مناطق وسیعی از لبنان، اردن، نوار غزه، سوریه، مصر و بخش‌های وسیعی از عراق امروزی دانست (پترسون، ۱۴۰۱). عمده مساعی یهودیان از زمان تأسیس در ۱۴ مه ۱۹۴۸ تحقق‌بخش ایدئولوژی‌های عهد عتیق یهودیان بوده است. از منظر ژئوپلیتیکی نیز موضوع نزاع صهیونیست‌ها و فلسطینیان بسیار مهم است. اینکه چرا صهیونیست‌ها از میان ارض موعود در حال حاضر بر تنها بخش‌هایی از سرزمین فلسطین استیلا یافته‌اند، منبعث از سه علت اصلی است:

نخست) تلاش گسترده بریتانیا برای اسکان یهودیان جهان در این منطقه پس از جنگ جهانی اول،

دوم) دسترسی صهیونیست‌ها به آب‌های آزاد جهان،

سوم) قرار گرفتن صهیونیست‌ها در یک منطقه سوق‌الجیشی به‌نحوی که تقریباً به تمامی کشورهای اسلامی منطقه غرب آسیا که در سرزمین موعود قرار گرفته‌اند، دسترسی دارد. این موضوع مهم، از حیث اقتصادی نیز قابل تأمل و تدقیق است به‌نحوی که گذشته از دسترسی صهیونیست‌ها به آب‌های شیرین وسیع این منطقه (از حیث کشاورزی)، به لحاظ تجاری نیز بسیار مهم و راهبردی است (علیانی، ۱۴۰۲).

بنابراین می‌توان دو موضوع ایدئولوژی یهود و ژئوپلیتیک غرب آسیا را از مهم‌ترین عوامل نزاع تاریخی صهیونیست‌ها و فلسطینیان قلمداد نمود. دو موضوعی که حداقل در نیم سده گذشته عامل اصلی اشغال سرزمین فلسطین، شهرک‌سازی‌های گسترده در این مناطق، تلاش برای تجمع یهودیان جهان در اراضی اشغالی و نهایتاً تهاجم صهیونیست‌ها به اعراب منطقه

۱. به عبری הארץ המובטחת

بوده است (تقی‌پور الف، ۱۴۰۲).

مسئله مهم تبیین این موضوع است که اساساً صهیونیست‌ها در تحقق اهداف کلان سیاسی، اقتصادی و امنیتی، همواره از راهبردهای تهاجمی بهره برده‌اند و بقا و حیات خود را در اعمال سیاست‌های مبتنی بر تهدید، تخریب، تطمیع و ترور چاره‌جویی نمودند. به همین سبب، از زمان تأسیس این رژیم، دستیابی به انواع تسلیحات مدرن و بعضاً غیرمجاز همچون تسلیحات اتمی و طراحی یک ساختار اطلاعاتی بسیار قدرتمند شامل «آمان»، «شاباک» و «موساد» در دستور کار این رژیم قرار گرفت. به همین سبب، الگوی قالب صهیونیست‌ها در تقابل با فلسطینیان و مسلمانان، الگویی مبتنی بر تهاجم، سرکوب و تهدید بوده است که این موضوع در قالب جنگ‌های اعراب و صهیونیست‌ها و کشتار وسیع مردم فلسطین در چندین نوبت محقق شد (هرش، ۱۴۰۰).

تا پیش از وقوع انقلاب اسلامی ایران، روابط میان صهیونیست‌ها و رژیم پهلوی یک رابطه چندبُعدی در حوزه‌های دیپلماسی، اقتصادی و امنیتی بوده است. به‌نحوی که پهلوی دوم در مناسبات خود با این رژیم، هیچ‌گاه با چالش عمیق مواجه نشد و حتی صادرات نفتی خود را در زمان تحریم صهیونیست‌ها از سوی جوامع اسلامی قطع نکرد و در ادامه نیز دامنه روابط امنیتی میان ساواک و موساد نیز شرح و بسط گسترده‌ای یافت (تقی‌پور ب، ۱۴۰۲). بنابراین، ایران عهد پهلوی دوم هیچ‌گاه تهدیدی برای بقا و حیات صهیونیست‌ها قلمداد نشد اما با وقوع انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹ مجموعه معادلات و روابط سیاسی ایران با عنوان جمهوری اسلامی و رژیم صهیونیستی با استحاله و تطوری عمیق مواجه گردید؛ به‌نحوی که از ابتدای انقلاب ایران و شکل‌گیری مناسبات جدید دیپلماتیک آن با کشورهای منطقه و جهان، صهیونیست‌ها به دشمن نخست ج.ا.ایران مبدل شده و کلیه ارتباطات در تمامی سطوح با این رژیم قطع شد (مصطفوی، ۱۴۰۰).

این موضوع زمانی تهدید ج.ا.ایران برای سران صهیونیستی را تعمیق بخشید که راهبرد صدور انقلاب اسلامی، عناد با سیاست‌های استعماری ایالات متحده و حمایت از ملت‌های مظلوم الگوی قالب موردنظر سران ج.ا.ایران قرار گرفت. بر مبنای این الگو، طیف وسیعی از دیدارها و بسط روابط ج.ا.ایران با سران کشورهای اسلامی و حتی غیراسلامی مبارز آغاز

شد؛ به نحوی که رهبران مبارز لبنانی، عراقی، سوری، افغانی، پاکستانی و دیگر کشورها ضمن استقبال از این مدل وحدت‌بخش، به تشدید سیاست‌های استکبارستیزانه و مقاومت مبادرت نمودند. پیامد اولیه چنین الگویی، قوام روزافزون مبارزین لبنان و سوریه در مبارزه با صهیونیست‌ها و نیروهای آمریکایی در منطقه بوده است (چانگ، ۱۴۰۱).

با گذشت بیش از چهار دهه از انقلاب اسلامی ایران، الگوی مقاومت به نحوی فزاینده در کشورهای عراق، سوریه، لبنان، افغانستان و حتی یمن نفوذ یافته است و این موضوع، تهدیدی بسیار ملموس‌تر از گذشته برای صهیونیست‌ها ایجاد نموده است. امروزه دیگر صهیونیست‌ها همچون گذشته اعمالگر مطلق زور، تهدید، سرکوب و خشونت نمی‌باشند، بلکه هرگونه تجاوز از سوی آنان نه تنها با پاسخی برابر و یا شاید هم گسترده‌تر از سوی نیروهای مقاومت فلسطینی مواجه گردد؛ بلکه دیگر نیروهای مبارز و مقاومت منطقه همچون حزب‌الله لبنان، مبارزین سوری، عراقی و حتی شبه‌نظامیان انصارالله یمن از چند جبهه به تجاوزات آنان پاسخ می‌دهند و این موضوع، فویبای جبهه مقاومت را برای صهیونیست‌ها بسیار تعمیق بخشیده است (دریسکول^۱، ۲۰۲۳).

در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، برای نخستین بار در تاریخ منازعات صهیونیست‌ها و فلسطینیان، جنبش حماس با طراحی عملیاتی با عنوان «طوفان الاقصی» ضمن غافلگیری صهیونیست‌ها یورش گسترده‌ای به مواضع آنان برده و ضمن اعمال خسارت فراوان مادی، قتل و اسارت تعداد زیادی از نیروهای صهیونیستی، علناً وارد قلمرو آنان شدند. اقدامی که بررسی آن از چند حیث بسیار مهم به نظر می‌رسد:

(۱) به لحاظ وجهه نظامی برای صهیونیست‌ها بسیار تکان‌دهنده بود، به نحوی که این

عملیات (طوفان الاقصی) در زبان عبری با عنوان «شنبه سیاه» از آن یاد شد،

(۲) این عملیات، در نهایت اختفای اطلاعاتی-امنیتی صورت پذیرفت و این امر برای

سازمان گسترده‌ای همچون موساد که به‌زعم صهیونیست‌ها جزء سه سازمان

اطلاعاتی برتر دنیا به شمار می‌رود، بسیار غافلگیرانه و به لحاظ اعتبار اطلاعاتی-

امنیتی بسیار گران تمام شد،

(۳) به لحاظ لجستیکی، مجموعه امکانات، تسلیحات و نیروهای حماس در این عملیات بسیار محاسبه شده بوده است تا جایی که در بازه زمانی بسیار کوتاهی، نیروهای جنبش حماس وارد قلمرو صهیونیست‌ها شده و سریعاً به اهداف اصلی و موردنظر دست یافتند.

(۴) این عملیات به لحاظ مجموعه راهبردهای نظامی-عملیاتی برای صهیونیست‌ها بسیار غافلگیرانه بوده است و کماکان محل استقرار فرماندهان جنبش حماس و تونل‌های اجرایی این عملیات برای صهیونیست‌ها نامکشوف باقی مانده است.

درخصوص ضرورت بحث می‌توان به چند نکته مهم اشاره داشت:

اول) در خلال عملیات مذکور، شکنندگی ژئواستراتژیک صهیونیست‌ها بیش‌ازپیش آشکار گردید؛

دوم) در خلال عملیات طوفان الاقصی، بخش مهمی از جهان اسلام ضمن حمایت‌های تلویحی و تصریحی از جنبش حماس، عناد و خشم خود را از اقدامات صهیونیست‌ها نشان داد، به‌وحدتی هرچند تلویحی دست یافتند. این موضوع به‌ویژه در شرایط کنونی که تنش‌زدایی‌های مهمی میان ج.ا.ایران و عربستان سعودی صورت پذیرفته است، می‌تواند به‌مثابه یک فرصت مهم و کارساز برای اتحاد بیش‌ازپیش جهان اسلام در خصوص مسئله فلسطین و آزادی قدس قلمداد گردد؛

سوم) آنکه عملیات طوفان الاقصی می‌تواند به‌عنوان یک الگوی کاربردی، اثرگذار و بسیار مهم برای دیگر جوامع اسلامی نیز تلقی گردد. پیش‌تر، صهیونیست‌ها در دوران ریاست جمهوری ترامپ، مساعی فراوان خود را جهت انعقاد «توافق‌نامه ابراهام»^۱ معطوف داشتند که البته به سرانجام نرسید. عملیات طوفان الاقصی نشان داد می‌توان با تمسک به برنامه‌ریزی

۱. بیانیه مشترک رژیم صهیونیستی، امارات و ایالات متحده که در ۱۳ اوت ۲۰۲۰ منعقد گردید. از هنگام صلح مصر در سال ۱۳۵۷ و صلح با اردن در سال ۱۳۷۳، نخستین‌بار است که یک کشور عربی با رژیم اشغالگر قدس روابط عادی برقرار می‌کرد. این توافق‌نامه‌ها از سوی وزیران امور خارجه بحرین، امارات و نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی -نتانیا- در ۱۵ سپتامبر سال ۲۰۲۰ در کاخ سفید امضا شد.

جامع، اتخاذ مجموعه راهبردهای عملگرایانه و امکانات لجستیکی کارآمد در کنار حمایت‌های معنوی و مادی، به آزادی قدس که از دیرباز آرمان مسلمانان بوده است، دست یافت.

هدف نویسنده در پژوهش حاضر، طراحی و دست‌یابی به یک مدل راهبردی، واقع‌بینانه و عمل‌گرایانه با محوریت عملیات طوفان الاقصی می‌باشد. بر این اساس، سؤال اصلی پژوهش عبارت است از: «چگونه می‌توان به یک الگوی عمل‌گرا در مبارزه و مقاومت علیه رژیم صهیونیستی برای جوامع اسلامی دست یافت؟» و در ادامه، «مؤلفه‌های اصلی این الگو مبتنی بر چه مؤلفه‌هایی هستند؟». به بیانی شفاف‌تر، اگر عملیات طوفان الاقصی از سوی شبه‌نظامیان جنبش حماس را به‌مثابه یک الگوی نوین مقاومت و مبارزه با صهیونیست‌ها قلمداد نماییم، با تأکید بر چه مؤلفه‌هایی می‌توان به یک الگوی مقاومت عملگرا برای جوامع اسلامی در راستای مبارزه با اشغالگری‌ها و تهاجم صهیونیست‌ها دست یافت؟

پژوهش حاضر دارای دو دسته از اهداف است. از حیث نظری ارائه دیدگاهی جامع را دنبال می‌نماید تا بتوان بر اساس آن به شناخت شفاف‌تری از اقدامات رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا دست یافت. از حیث کاربردی و از آنجایی که صهیونیست‌ها، دشمن راهبردی فلسطینیان و جبهه مقاومت می‌باشند، تقویت توان کارشناسی در این حوزه و کمک به تصمیم‌گیرندگان برای شناخت چالش‌ها و اتخاذ سیاست‌های متقابل علیه رژیم صهیونیستی را مدنظر دارد.

۲. مبانی نظری و پیشینه‌شناسی تحقیق

۲-۱. پیشینه‌شناسی تحقیق

بردبار و عالی‌شاهی در پژوهشی با عنوان «تحلیل جهش پارادایمی جنبش حماس در عملیات ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ (تغییر رویکرد پدافندی به آفندی)» (۱۴۰۲) به این نتیجه‌گیری دست یافتند که سه عامل اصلی گذار از اقدامات پدافندی به آفندی، واکنش به توافق‌نامه آبراهام و تغییر پارادایم مقاومت عوامل اصلی جهش پارادایمی جنبش حماس در عملیات ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ بوده‌اند. نویسندگان همچنین برای سطح‌بندی از روش مدل‌سازی ساختاری-تفسیری استفاده

کردند که به ترتیب: گذار از اقدامات پدافندی به آفندی؛ واکنش به توافق‌نامه آبراهام؛ و تغییر پارادایم مقاومت در سطح اول تا سوم قرار گرفتند.

پیری و همکاران در مقاله‌ای با عنوان «عادی‌سازی روابط اعراب و رژیم صهیونیستی و پیامدهای آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» (۱۴۰۲) به این نتیجه‌گیری دست یافتند که عوامل مختلفی در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای و داخلی در شکل‌گیری این ائتلاف نقش داشته‌اند که یکدیگر را تقویت و پشتیبانی می‌کنند. بنابراین، افزایش قدرت رژیم صهیونیستی در غرب آسیا، پیامدهای متعددی علیه منافع و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران شکل می‌دهد و بازی رقابتی در منطقه را به نفع رژیم صهیونیستی رقم خواهد زد.

پهلوان منگودهی و همکاران در مقاله «درک قدرت هوشمند حماس و حزب‌الله و تأثیر آن بر موقعیت منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه» (۱۴۰۲) به این نتیجه‌گیری دست یافتند که افزایش قدرت هوشمند حماس و حزب‌الله سبب افزایش نفوذ و قدرت چانه‌زنی و تضمین امنیت برای ایران در برابر بازیگران معارض یعنی عربستان، رژیم صهیونیستی و آمریکا در خاورمیانه شده است.

مقومی و قادری کنگاوری در پژوهش «تغییر و تداوم در اصول امنیت ملی رژیم صهیونیستی» (۱۴۰۱) به این نتیجه‌گیری دست یافتند: اصول امنیت ملی رژیم صهیونیستی با گذشت بیش از هفتاد سال از موجودیت رژیم اشغالگر قدس، در برخی موارد تداوم داشته و در برخی موارد نیز با تغییر شرایط راهبردی این رژیم و همچنین مطرح‌شدن موضوعات جدید در حوزه نظامی‌گری و جنگ‌افزارها و به‌طور کلی تغییر شکل و نوع تهدیدات از تهدیدات سخت به تهدیدات هوشمند، دگرگون شده است. همین امر بر دکترین نظامی و امنیتی این رژیم نیز تأثیر گذاشته است.

انتظاری در مقاله «چشم‌انداز مخاطرات و تهدیدات سال ۲۰۲۳ رژیم صهیونیستی» (۱۴۰۱) به این نتیجه‌گیری دست یافت که مسئله ادامه تنش و اختلاف با فلسطینی‌ها یکی از بی‌ثبات‌کننده‌ترین چالش‌های سال ۲۰۲۳ برای رژیم صهیونیستی به شمار می‌آید. سال ۲۰۲۳ می‌تواند فرصت‌های مهمی را برای رژیم صهیونیستی به همراه آورد که از جمله مهم‌ترین آنها، فراهم شدن افزایش فشارها بر ایران در صورت عدم دستیابی به یک توافق هسته‌ای جدید،

افزایش همکاری‌های دفاعی رژیم صهیونیستی با آمریکا و کشورهای غرب آسیاست. همچنین جنگ اوکراین می‌تواند به بالا رفتن سطح همکاری‌های رژیم صهیونیستی با ایالات متحده و اروپا در زمینه فناوری‌های پیشرفته سرعت ببخشد.

«کارش»^۱ در پژوهش «منازعه رژیم صهیونیستی و ایران: نبردی فراسوی واشنگتن و پکن» (۲۰۲۴) معتقد است که نه ایران از توانمندی کامل جهت نابودی رژیم صهیونیستی برخوردار است و نه این رژیم یارای حمله مستقیم به ایران را دارد؛ بلکه هرگونه منازعه و خصومت میان ایران و رژیم صهیونیستی با محوریت، رهبری و هدایت قدرت‌های بزرگ غرب و شرق انجام می‌شود. به عقیده نویسنده، هرگونه حمله ایران و متحدینش در منطقه به رژیم صهیونیستی ورود مستقیم ایالات متحده و برخورد قاطع این کشور را به همراه خواهد داشت و از طرفی دیگر، هرگونه مداخله و حمله ایالات متحده جهت حمایت از صهیونیست‌ها واکنش سریع چین و روسیه را همراه خواهد داشت.

«زانوتی»^۲ و همکاران در پژوهشی با عنوان «نبرد رژیم صهیونیستی و حماس در اکتبر ۲۰۲۳؛ بررسی رهیافت‌های مختلف» (۲۰۲۳) معتقدند رژیم صهیونیستی پاسخی قاطعانه به حماس خواهد داد؛ چرا که به‌زعم رژیم صهیونیستی، هرگونه سازش، مدارا و تلاش برای سازش با حماس شکستی تمام‌عیار برای صهیونیست‌ها خواهد داشت و این موضوع به معنای تهدیدی تمام‌عیار برای بقای صهیونیست‌ها به شمار خواهد رفت.

کوهن و شمس^۳ در مقاله‌ای با عنوان «راهبرد جنگ‌های نیابتی در سیاست خارجی منطقه‌ای ایران» (۲۰۲۳) معتقدند تمامی ناآرامی‌های منطقه غرب آسیا، منبث از راهبردهای جنگ نیابتی ایران علیه صهیونیست‌هاست. این مسئله به‌ویژه پس از ترور ژنرال سلیمانی رنگ و بوی جدی‌تری به خود یافته است؛ به‌نحوی که از یمن تا عراق، سوریه و لبنان به صورتی کامل به انواع موشک‌های دوربرد و قدرتمند مسلح شده تا در صورت لازم، از چند جبهه به صهیونیست‌ها یورش برند.

-
1. Karsh
 2. Zanotti
 3. Cohen & Shamci

«عزیز»^۱ در مقاله‌ای با عنوان «ادغام گروه‌های مسلح تحت حمایت ایران در عراق و سوریه: پیامدهای ثبات در این دو کشور» (۲۰۲۲) بیان می‌کند ج.ا. ایران ضمن حمایت‌های نظامی و لجستیکی از نیروهای نظامی عراق و سوریه، اولاً مرزهای تهدید را از پیرامون خود دور نموده و ثانیاً تمامی تلاش خود را به موضوع نابودی صهیونیست‌ها با تأکید بر یک ائتلاف قدرتمند نظامی با دیگر کشورهای شیعی گذارده است.

با بررسی ادبیات نظری و پیشینه تجربی پژوهش، بایستی اذعان نمود هیچ‌گونه پژوهش مستقلی با محوریت طوفان الاقصی و الگوسازی مقاومت در میان جوامع اسلامی صورت نپذیرفته است. لذا به نظر می‌رسد برای نخستین بار، پژوهش کنونی در کشور با این هدف (الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت با استفاده از روش فراترکیب) انجام می‌شود.

۲-۲. مبانی نظری

در کنار مفاهیم رایج و متداول روابط بین‌الملل، از انواع موازنه‌ها تا جنگ و صلح، مفهوم «بازدارندگی»^۲ از اهمیت بسیار ویژه‌ای برخوردار است؛ مفهومی که در خلال دهه‌های گذشته با بسط و تعمیق قدرت کشورها توسعه بیشتری یافته و با ایجاد فناوری هسته‌ای در کنار واژه سلاح اتمی و کشتار جمعی خود را قرار داده، به‌گونه‌ای بازدارندگی به‌عنوان رویکرد روانی و ذهنی مثبت در برابر سلاح هسته‌ای قرار می‌گیرد که بار روانی منفی به ذهن متبادر می‌سازد. در واقع خوانش نوین این مفهوم از لحاظ نظری مولود دوران پساجنگ جهانی دوم است ولی در معنا و مفهوم سنتی، همواره در طول تاریخ وجود داشته است (سینز^۳، ۲۰۲۳). ویرانی‌های جنگ جهانی اول بسترساز اصلی گرایش به آرمانگرایی شد و نهادهایی همچون «جامعه ملل» جهت تحقق همین موضوع ایجاد شد اما وقوع جنگ جهانی دوم، نشان داد اتکای صرف به چنین نهادهایی نمی‌تواند کارایی لازم جهت التزام جوامع به صلح و عدم جنگ و خشونت را در پی داشته باشد. به همین سبب، مجموعه خسارات سنگین انسانی و اقتصادی ناشی از

-
1. Aziz
 2. Deterrence
 3. Szenes

جنگ جهانی دوم، ایده واقع‌گرایی را جایگزین آرمانگرایی نمود. بر اساس این تفکر، بقا و حیات جوامع ناشی از میزان و دامنه قدرت آنهاست. به بیانی دیگر، مادامی که جوامع خود را در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، امنیتی و تسلیحاتی به قوام نرسانند، همواره تهدید زوال و نابودی آنان وجود خواهد داشت. بنابراین، رویکرد ایدئالیستی به روابط بین‌الملل کاملاً ذهنی و به دور از هرگونه واقعیت حاکم بر عرصه حاکم بر روابط بین‌الملل بوده و لذا هیچ‌گاه توانایی بازدارندگی قدرت‌طلبی و جاه‌طلبی افراد و جوامع را نخواهد داشت (لیز^۱، ۲۰۲۳).

در این راستا، هانس جی. مورگنتا^۲ معتقد است تمام اعمال و رفتار بشر منبث از قدرت بوده و قدرت‌طلبی امری طبیعی و ذاتی است. در واقع، آرزوی قدرت‌طلبی و تسلط در سرشت بشر نهادینه شده است. لذا در راستای نیل به صلح بایستی با طبع بشر کنار آمد، نه آنکه علیه آن اقدام کرد. بر این اساس صلح بین‌المللی زمانی قابل تحقق خواهد بود که تمامی کشورهای قابلیت و توانایی دفاع از خود را داشته باشند، در این صورت است که کشورهای متجاوز از بیم برخورد متقابل، هیچ‌گاه جسارت اعمال قدرت و نفوذ و تجاوز به دیگر کشورها را به خود نخواهند داد (قوم، ۱۴۰۱). بنابراین، مبنا و بنیان تئوری بازدارندگی را بایستی در مبانی فکری رئالیسم جستجو نمود. در تعریف و تبیینی جامع می‌توان بازدارندگی را این‌گونه تعریف نمود: «بازدارندگی تلاشی است جهت کنترل رفتار دیگر بازیگران که این امر با استفاده از تهدید صورت می‌پذیرد». بنابراین بازدارندگی به هرگونه اقدامی که جهت پیشی جستن بر اقدامات خصمانه دشمن صورت می‌گیرد، اطلاق می‌گردد. بازدارندگی در بدیهی‌ترین و اصلی‌ترین کارکرد خود تلاش می‌کند با اعمال نفوذ در فرد، نهاد یا کشور بتواند آنان را از انجام و اجرای اقدامات سیاسی، امنیتی و نظامی منع نماید تا در نهایت متحمل خسارت یا هزینه‌ای نگردد (ابراهیمی و مشیرزاده، ۱۴۰۰).

همان‌گونه که در فوق بدان اشاره شد، نظریه بازدارندگی پس از جنگ جهانی دوم و با

1. Lees

2. Hans Morgenthau

رقابت سلاح‌های هسته‌ای میان قدرت‌های جهانی ظهور یافت. در واقع ظهور نظریه بازدارندگی، با ظهور تسلیحات هسته‌ای مصادف شد؛ آن هم در شرایطی که در جهان نظامی دوقطبی جهت حفظ صلح و ثبات حکم‌فرما بود. به بیانی دیگر، تسلیحات هسته‌ای ترس و رعب فزاینده‌ای را به همراه داشت و ابرقدرت‌ها بیشتر تمایل داشتند با نشان دادن قدرت خود دیگری را از یک حمله هسته‌ای بازدارند (ایریک یورگنسن، ۱۴۰۲).

به‌طور کلی، مبانی تئوری بازدارندگی از دیدگاه «هالستی»^۱، یکی از تئوریسین‌های بازدارندگی عبارت‌اند از:

(۱) تصمیمات مدافع و مهاجم بر محاسبات عقلانی از سود و زیان‌های احتمالی، ارزیابی

درست وضعیت و برآورد دقیق توانایی‌های مشابه استوار خواهد بود؛

(۲) تهدید در سطح بالا مانند تهدید به استفاده از سلاح‌های هسته‌ای به‌جای آنکه رفتار

تجاوزکارانه را برانگیزد، چنین رفتاری را منع می‌کند؛

(۳) سلسله‌مراتب ارزشی مدافع و مهاجم دست‌کم در این مورد که هرکدام اجتناب از

خشونت در سطحی وسیع را در صدر سلسله‌مراتب یا نزدیک به آن قرار می‌دهند،

مشابه یکدیگر هستند؛

(۴) هر دو طرف مبنای ارجاعی مشابهی دارند، به‌نحوی که علائم مربوط به مصمم بودن

طرفین و حتمی بودن اقدام به‌درستی درک و تفسیر می‌شوند (رسولی ثانی‌آبادی،

۱۴۰۲).

در پایان بایستی اذعان داشت نظریه بازدارندگی دارای ویژگی‌هایی از قبیل «قابلیت»،

«اعتبار»، «ثبات» و «ارتباط» است:

الف) قابلیت: این ویژگی به جنبه توانایی دولت‌ها در نظریه بازدارندگی مربوط می‌شود.

یعنی توانایی وارد آوردن ضربه به مهاجم احتمالی به‌وسیله تجهیزات متعارف و غیرمتعارف؛

ب) اعتبار: یعنی قبول واقعیت داشتن توانمندی و اراده لازم برای کاربرد آن جهت

بازداشتن مهاجم از تهاجم؛ به عبارتی بازدارندگی زمانی مؤثر است که توانایی کافی برای

پاسخ به تهدید وجود داشته باشد؛

ج) ثبات: اگر برخورد به اندازه کافی شدید باشد، طرف‌های منازعه نه تنها باید بتوانند تصمیم به اجرای تهدید را به یکدیگر بفهمانند، بلکه باید رهبران دشمن را در مورد نیت خود تحت تأثیر قرار دهند. یک نظام بازدارندگی مؤثر صرفاً به داشتن نیروی نظامی قدرتمند نیاز ندارد، بلکه یک قدرت بازدارنده مؤثر علاوه بر معتبر بودن باید باثبات هم باشد.

د) ارتباط: در نظریه بازدارندگی جلوگیری از برخورد میان طرفین به تبادل نظر صریح و ضمنی طرفین بستگی دارد. بنابراین لازم است دولت‌ها از طریق انتشار اعلامیه رسمی، ارسال پیام و اعلام برنامه‌های خود، نیت واقعی‌اش را در این زمینه آشکار کنند. بازدارندگی هنگامی مؤثر است که نیروی بازدارنده منظور خود را صریح و شفاف به اطلاع طرف مقابل برساند و معین کند در صورت مورد حمله قرار گرفتن دقیقاً چه عواقبی در انتظار مهاجم خواهد بود (قوام، ۱۴۰۱).

بنابراین بایستی اذعان داشت، همواره بشر برای جلوگیری از جنگ و ایجاد صلح، بر اساس طبیعت خود به دنبال ایجاد بستری مناسب برای زندگی خود بوده است. بستر یا سازوکاری که بتواند حیات بشر را از نابودی نجات دهد، در سوی دیگر در میان نظریه‌های روابط بین‌الملل با وجود نقدهای متفاوت به مفهوم بازدارندگی، اما در طول سال‌های گذشته این مفهوم توانسته است کاربرد خود را چه در نظام دوقطبی و چه در نظام چندقطبی نمایان سازد؛ به گونه‌ای که با توجه به سرشت بشر از نظر رئالیست‌ها، همواره جنگ و به خصوص با پیشرفت‌های صورت گرفته سلاح هسته‌ای ابزاری برای قدرت‌طلبی کشورها است. در نتیجه می‌توان گفت بازدارندگی چه در حوزه بنیادی و چه در حوزه کاربردی بستری مناسب برای جلوگیری از جنگ‌طلبی افراد و کشورها بوده است.

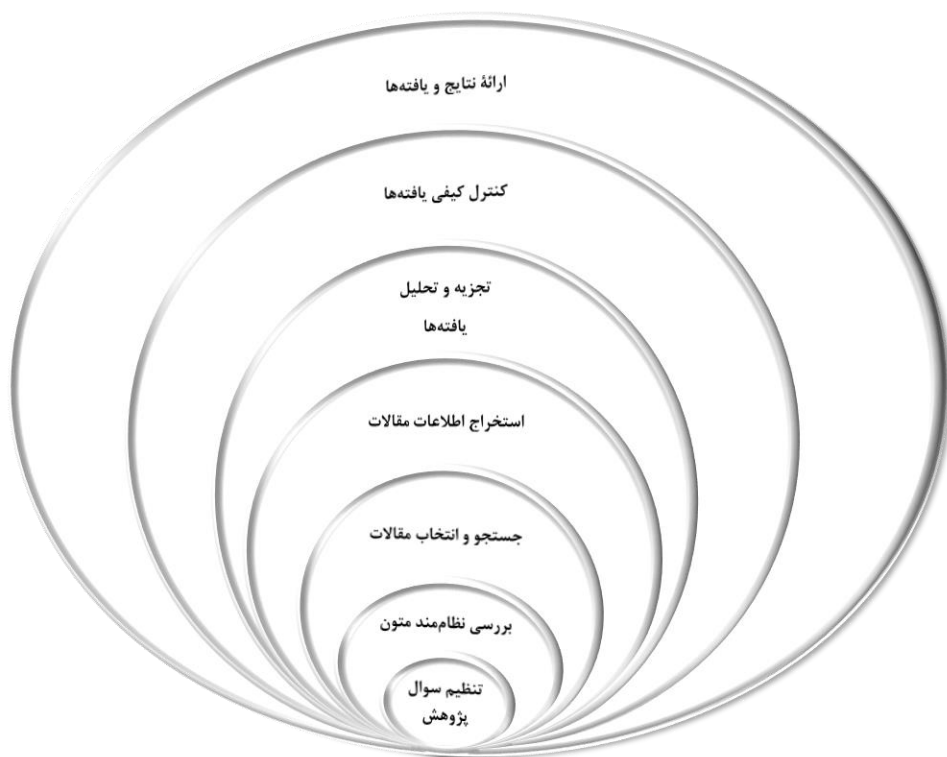
از یک‌سو، از آنجایی که هدف و مساعی نویسنده در پژوهش حاضر، تبیین عملیات طوفان الاقصی به مثابه پارادایم نوین مقاومت در جهان اسلام است و از سویی دیگر با توجه به ادبیات نظری پژوهش که در خصوص نظریه بازدارندگی و ویژگی‌های آن بوده، لذا در خصوص کاربست این نظریه بایستی به این نکته مهم اشاره نمود که در عملیات طوفان الاقصی برای نخستین بار نیروهای مقاومت فلسطینی در مبارزه و مقاومت علیه اشغالگری‌های

صهیونیست‌ها از حالت تدافعی به حالت تهاجمی تغییر راهبرد دادند. به تعبیر نویسنده، این تغییر راهبرد نیز هشدار جدی به صهیونیست‌ها تلقی می‌شود. به بیانی دیگر، به نظر می‌رسد انجام چنین عملیاتی به‌مثابه یک عامل مهم بازدارنده جهت تجاوزات آتی صهیونیست‌ها به شمار رود و چنانچه این فرضیه مهم را بپذیریم، آنگاه نحوه کاربست آن به‌مثابه یک الگوی عملگر برای کشورهای اسلامی بسیار حیاتی و مهم خواهد بود که در ادامه بدان خواهیم پرداخت.

۳. روش‌شناسی تحقیق

از آنجایی که هدف پژوهش حاضر، الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت با استفاده از روش فراترکیب می‌باشد؛ لذا از نظر هدف، توسعه‌ای است و روش جمع‌آوری داده‌ها از نوع توصیفی می‌باشد. در پژوهش حاضر، از روش فراترکیب استفاده شده است و در ادامه و جهت تعیین ضرایب عوامل شناسایی شده از روش آنتروپی شانون استفاده خواهد شد. فراترکیب، روشی است که جهت بررسی و ترکیب مطالعات گذشته و با هدف ارزیابی آنان صورت می‌پذیرد که پس از ارزیابی نتایج آنان نهایتاً نتایج و یافته‌های جدیدی حاصل خواهد شد (جانسون و عبدی طبری^۱، ۲۰۲۳).

جامعه آماری پژوهش، شامل مجموعه مقالاتی است که در بازه زمانی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۳ میلادی و با موضوع مقاومت و مبارزه فلسطینیان با صهیونیست‌ها و منازعات صهیونیست‌ها با جبهه مقاومت به چاپ رسیده‌اند و نویسنده با جستجو در میان پایگاه‌های علمی مطرح داخلی و خارجی ۷۱ مقاله را از میان ۳۷۶ مقاله برگزید. سپس جهت بررسی اعتبار مطالعات، از ابزار حیاتی کاسپ^۲ استفاده شد که به پژوهشگر جهت افزایش دقت، اعتبار و اهمیت مطالعات کمک خواهد نمود. برای فراترکیب، کیلیون و همکاران روش هفت مرحله‌ای را ارائه نموده‌اند که در پژوهش حاضر از آن استفاده شده است (کیلیون و همکاران، ۲۰۲۳).

شکل شماره ۱. مراحل اجرای پژوهش

۱-۳. مرحله اول) مشخص کردن سؤالات پژوهش

با توجه به هدف، باید به شاخص‌های پژوهش شامل چه جامعه‌ای، چه چیزی، چه زمانی و چگونگی روش پاسخ داده شود که بر این اساس، سؤالات تنظیم شده است.

جدول شماره ۱. سؤالات پژوهش	
سؤالات	
شناسایی مفاهیم و تعریف بازدارندگی و مقاومت	What (چه چیزی؟)
جامعه پژوهش، مطالعات انجام‌شده در حوزه مناطق اشغالی فلسطین می‌باشد که در مجلات معتبر علمی داخلی و خارجی منتشر شده‌اند.	Who (چه کسی؟: جامعه مطالعه)
مطالعات در حوزه منازعات صهیونیست‌ها و	When

فلسطینیان و جبهه مقاومت از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳ مورد بررسی قرار گرفته است.	(چه زمانی؟: محدودیت و چارچوب زمانی مطالعه)
در این پژوهش مرور ادبیات و تحلیل اسنادی مورد استفاده قرار گرفته و برای چگونگی انتخاب مطالعات از ابزار حیاتی کاسپ استفاده شد.	How (چگونه؟: روش انجام مطالعات و چگونگی انتخاب مطالعات)

۲-۳. مرحله دوم) بررسی ادبیات موضوع به صورت نظام‌مند

جامعه پژوهش حاضر مشتمل بر اسناد علمی مرتبط با مفاهیم مقاومت، مبارزه و منازعه فلسطینیان و جبهه مقاومت علیه صهیونیست‌هاست که در خلال سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳ میلادی منتشر شده بودند. کلیدواژه‌های اصلی پژوهش یعنی «مقاومت»، «فلسطین»، «حماس» و «رژیم صهیونیستی» در پایگاه‌های علمی مطرح داخلی و خارجی مانند نورمگز، مگیران، ساینس دایرکت^۱، تیلور و فرانسیس^۲ و پروکوئست^۳ مورد جستجو واقع شدند. نتیجه جست‌وجو، فهرستی از اسناد گوناگون شامل ۷۲۵ مقاله بود؛ اما با توجه به هدف پژوهش ۳۷۶ مورد با حوزه مورد بررسی مطابقت داشت و وارد فرایند ارزیابی گردید. مقالات انتخاب‌شده در چند مرحله مورد ارزیابی قرار گرفتند و تعدادی از آنها به علت عدم تطابق با هدف پژوهش حذف شدند. درواقع، معیار گزینش یا رد مقالات مذکور، زبان پژوهش، بازه زمانی، شرایط و نوع مطالعه بوده است که بر این اساس نهایتاً ۷۱ مقاله برای مطالعه عمیق گزینش شدند.

۴. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

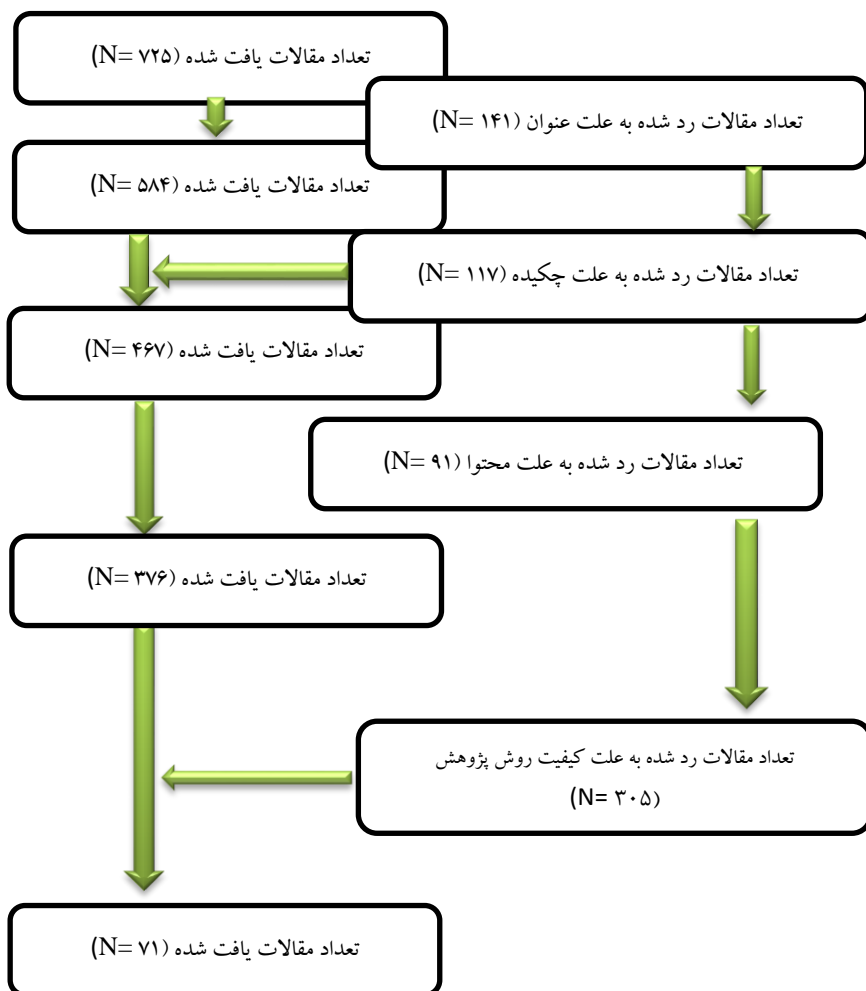
۴-۱. مرحله سوم) بررسی و گزینش مقالات مناسب

جهت گزینش مقالات مناسب بر مبنای الگوی مشاهده‌شده در شکل (۲) مؤلفه‌های گوناگونی مانند عنوان، چکیده، محتوا، دسترسی و کیفیت روش پژوهش مورد تأکید قرار گرفت و بر این اساس مقالات گزینش شدند. در فرایند جست‌وجو نیز شاخص‌هایی مانند عنوان، چکیده، محتوا و جزئیات مقاله (اعتبار مجلات و سال چاپ مقالات) مورد تأکید واقع شد. بر این

1. Science Direct
2. Tylor & Francis
3. ProQuest

اساس، بالطبع مقالاتی که ارتباط چندانی با سؤال و هدف اصلی پژوهش، نداشتند، حذف شدند.

هدف این مرحله، پالایش مقالاتی بود که بر اساس عنوان، چکیده و محتوا، تناسب چندانی باهدف پژوهش نداشتند. در جدول (۲) تعداد مقالات منتخب از پایگاه‌های علمی نشان داده می‌شود.

شکل شماره ۲. الگوریتم انتخاب مقاله‌های نهایی

جدول شماره ۲. تعداد مقالات منتخب از پایگاه‌های علمی						
نام پایگاه علمی	نورمگز	مگیران	ساینس دایرکت	تیلور و فرانسیس	پروکوئست	مجموع
تعداد مقالات	۲۶	۱۶	۱۳	۱۱	۵	۷۱

۲-۴. مرحله چهارم) استخراج اطلاعات مقالات

در مرحله چهارم، مجموعه مقالات منتخب از مطالعات پیشین جهت دستیابی به یافته‌ها به صورت مستمر و متناوب مورد بررسی واقع شدند. اطلاعات مرتبط با هر یک از ۷۱ مقاله، شامل مؤلفه‌های بازدارندگی، مقاومت جنبش حماس، فلسطین، ایران، جبهه مقاومت و رژیم صهیونیستی، نویسنده/ نویسندگان و سال انتشار استخراج شد و نتایج آن در جدول ثبت شد.

۳-۴. مرحله پنجم) تجزیه و تحلیل و تلفیق یافته‌های کیفی

در مرحله پنجم با توجه به مطالعات پیشین، کدهایی در نظر گرفته شد و مفاهیم و مقوله‌ها دسته‌بندی شدند. هدف از این مرحله ارائه تفسیری جدید و یکپارچه از یافته‌هایی است که از بررسی و تحلیل تمامی مطالعه‌های پیشین انجام شده پدیدار شدند. بر این اساس، ابتدا تمامی عوامل مستخرج از مطالعات صورت گرفته قبل به عنوان کد در نظر گرفته شده و در ادامه با در نظر گرفتن مفهوم کدها، موارد مشابه در یک مفهوم طبقه‌بندی شدند. مؤلفه‌های نهایی به دست آمده در جدول (۳) آورده شده است.

جدول شماره ۳. مؤلفه‌های عملیات طوفان الاقصی به مثابه یک پارادایم نوین مقاومت			
کد محوری	مقوله	مفهوم	منبع
	بازسازی روابط راهبردی کشورهای	احیای روابط عربستان سعودی و ایران	وزیری ستا و همکاران، ۱۴۰۲؛ شفیعی، ۱۴۰۲؛ باقری، ۱۴۰۱؛
		بازگشت سوریه به اتحادیه عرب	مهرابیان و همکاران، ۱۴۰۱؛ یوسفی و همکاران، ۱۴۰۱؛ یتیم و تلچی،
		تنش‌زدایی میان عربستان سعودی و یمن	۲۰۲۳؛ قوش، ۲۰۲۳؛ براملی،

<p>۲۰۲۲؛ روزسا، ۲۰۲۲؛ ما و مین، ۲۰۲۲؛ مابون و همکاران، ۲۰۲۱.</p>	<p>تلاش برای تنش زدایی ایران و مصر</p> <p>تنش زدایی حماس و عربستان سعودی</p> <p>بسط روابط عراق و عربستان سعودی</p> <p>تنش زدایی قطر با اتحادیه عرب</p> <p>تنش زدایی ترکیه و عربستان سعودی</p> <p>تنش زدایی ترکیه و سوریه</p> <p>افول هژمونی ایالات متحده</p>	<p>اسلامی (تنش زدایی راهبردی)</p>	<p>عوامل جبهه بیرونی</p>
<p>جمشیدی و همکاران، ۱۴۰۲؛ گوهری مقدم و همکاران، ۱۴۰۱؛ پیرمحمدی و همکاران، ۱۴۰۱؛ بابایی و میریوسفی، ۱۴۰۱؛ برزگر و همکاران، ۱۴۰۰؛ بنستید، ۲۰۲۳؛ دانا، ۲۰۲۳؛ فخر و باکونی، ۲۰۲۲؛ ادمونی، ۲۰۲۲؛ آلتز و یانارزان، ۲۰۲۱؛ گاتسفلد، ۲۰۲۱.</p>	<p>ناکامی توافق نامه ابراهام</p> <p>قطع روابط بحرین با رژیم صهیونیستی</p> <p>تحریم خرید گاز رژیم صهیونیستی از سوی مصر</p> <p>قطع روابط اردن با رژیم صهیونیستی</p> <p>تعلیق روابط قطر با رژیم صهیونیستی</p> <p>تحریم ۳۰ میلیارد دلاری رژیم صهیونیستی از سوی اعراب</p> <p>محکومیت گسترده اقدامات صهیونیست ها از سوی مراجع شیعی و علمای سنی مذهب</p>	<p>افول پروژه عادی سازی با رژیم صهیونیستی (ابعاد سیاسی و اقتصادی)</p>	

	تهییج افکار ضد صهیونیستی در رسانه‌های جوامع اسلامی		
صارمی و همکاران، ۱۴۰۲؛ نجفی و اسماعیلی، ۱۴۰۲؛ حضرتی رازلیقی و همکاران، ۱۴۰۲؛ واعظ و همکاران، ۱۴۰۲؛ شیخ‌الاسلامی و عطارزاده، ۱۴۰۲؛ باقری و همکاران، ۱۴۰۱؛ اختیاری امیری، ۱۴۰۰؛ کیان، ۲۰۲۳؛ ایفتاچیل، ۲۰۲۳؛ زور و باکر، ۲۰۲۳؛ کامار، ۲۰۲۰.	حضور سرزمین‌های اشغالی در میان جوامع اسلامی وابستگی محض به حمایت‌های آمریکا بسط روابط راهبردی ایران، روسیه و چین افزایش عملیات نظامی در درون سرزمین‌های اشغالی کاهش حمایت‌های آمریکا و اتحادیه اروپا از رژیم صهیونیستی به‌ویژه در دوران پساترامپ بحران هیدروپلیتیک و انرژی	شکندگی ژئوپلیتیک	
امینی، ۱۴۰۲؛ سربخشیان و رمضانی قوام‌آبادی، ۱۴۰۱؛ عطار و ابراهیمیان نصف‌آبادی، ۱۴۰۱؛ آذری، ۱۴۰۱؛ عباسی خوشکار و قاسمی، ۱۴۰۱؛ زانوتی و همکاران، ۲۰۲۳؛ استرن و سالتزمن، ۲۰۲۳؛ بن شالوم و همکاران، ۲۰۲۲؛ پینفولد، ۲۰۲۳.	از دست دادن کنترل بر کرانه باختری ظهور گروه‌های جدید مقاومت مانند عرین الاسود و گردان‌های جنین عدم توانمندی مبارزه در چندین جبهه تشدید مقاومت مسلحانه حماس	ضعف عمق استراتژیک	
توحیدی، ۱۴۰۲؛ عوض‌پور و بابایی، ۱۴۰۲؛ صالحی و همکاران، ۱۴۰۲؛ زارعان، ۱۴۰۲؛ نظرپور و	فشارهای روحی - روانی کابینه نخست‌وزیر (تعمیق فشارهای درونی و بیرونی)	عوامل جبهه درونی	

<p>منزوی بزرگی، ۱۴۰۲؛ میزراهی و شیتزر، ۲۰۲۳؛ سویلمن، ۲۰۲۳؛ فلامر، ۲۰۲۲.</p>	<p>شکست سازمان اطلاعاتی موساد ناکارآمدی سامانه گنبد آهنین (بازدارندگی ناکارآمد) سطوح بالای تلفات انسانی و خسارات مادی درماندگی جهت تبادل اسرا</p>	<p>اقدام تاکتیکی محدود</p>	
<p>اشرفی و همکاران، ۱۴۰۲؛ پیری و همکاران، ۱۴۰۱؛ پورحسن و قرشی، ۱۴۰۱؛ رضوی، ۱۴۰۱؛ برهانی و حسینی، ۱۴۰۰؛ احمدی، ۱۳۹۹؛ گانل، ۲۰۲۳؛ گیلووا، ۲۰۲۳.</p>	<p>چند قطبی شدن جامعه صهیونیستی شکاف بزرگ در روابط با یهودیان آمریکا وجود شکاف‌های عمیق در مفهوم سنتی «امنیت داخلی» مخالفت‌های وسیع شهروندان صهیونیستی علیه کابینه جدید تعمیم فعالیت جنبش‌های مخالف از درون همچون «پرچم‌های سیاه» شکاف عمیق میان افراطیون مذهبی و سکولارها</p>	<p>بحران‌های داخلی رژیم صهیونیستی</p>	
<p>بحرینی و رضانی قوام‌آبادی، ۱۴۰۳؛ نجات، ۱۴۰۲؛ گودرزی و همکاران، ۱۴۰۱؛ رجب‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۱؛ فولادی‌پناه، ۱۴۰۰؛ کراپنیک، ۲۰۲۳؛ کوهن، ۲۰۲۱.</p>	<p>بی‌اعتمادی به مسئولین صهیونیستی ناامنی فزاینده در سرزمین‌های اشغالی قدرت نظامی - لجستیکی فزاینده جبهه مقاومت</p>	<p>مهاجرت معکوس</p>	

	سیاست‌های تبعیض‌آمیز رژیم صهیونیستی		
	عدم تحقق وطن امن یهودیان		
	شکاف طبقاتی عمیق		
رضایی‌پناه، ۱۴۰۲؛ فرامرزش، ۱۴۰۲؛ نوروزی فیروز و همکاران، ۱۴۰۲؛ تقی‌زاده، ۱۴۰۲؛ ارغوانی پیرسلامی و آرایش، ۱۴۰۱؛ گرازیانی و گازیت، ۲۰۲۴؛ لوی بلز و همکاران، ۲۰۲۳.	عدم تمایل جوانان صهیونیستی از حضور در ارتش	بحران نیروی انسانی	
	شکاف میان نیروی انسانی و مأموریت‌های سازمانی		
	سطوح بالای استعفاها		
	بحران فرماندهی در صفوف بالای ارتش		

۳-۴. مرحله ششم) کنترل کیفی یافته‌ها

در مرحله ششم، در راستای حفظ کیفیت یافته‌ها از شاخص کاپا استفاده می‌شود. این شاخص، هنگامی استفاده می‌شود که دو امتیاز دهنده، پاسخ‌ها را اولویت‌بندی نموده و قصد ارزیابی میزان توافق این دو اولویت‌دهنده را دارند.

در پژوهش حاضر از آنجایی که در مراحل استخراج عوامل، مطالعات گذشته و مفاهیم مستخرج از آنها به‌عنوان کد در نظر گرفته شدند و با در نظر گرفتن شباهت‌های مفهومی، مقوله‌های جدید شناسایی شدند؛ برای ارزیابی مفاهیم به‌دست‌آمده، از مقایسه نظر محقق با خیره استفاده شده است.

شاخص کاپا عددی بین صفر و یک است. در این رابطه، هرچه میزان شاخص کاپا به عدد یک نزدیک‌تر باشد، نشان از توافق زیاد رتبه دندگان خواهد بود. میزان شاخص در سطح اطمینان ۰.۰۰۰ عدد ۰/۸۳۶ به دست آمد که با توجه به کمتر بودن عدد معناداری از ۰/۰۵ فرض استقلال مقوله‌های به‌دست‌آمده رد می‌شود و نهایتاً نشان می‌دهد که استخراج کدها دارای پایایی مناسب است.

۴-۴. مرحله هفتم) ارائه نتایج

بر اساس روش آنتروپی شانون^۱، می‌توان به لحاظ کمی به ارائه الگوی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت مبادرت نمود. بر اساس این روش، ابتدا کدها بر اساس مقوله‌ها که به‌عنوان فراوانی به دست آورده شده و با بهره‌گیری از بار اطلاعاتی هر یک، میزان اهمیت محاسبه می‌شود. بر اساس روش آنتروپی شانون، پردازش داده‌ها در بحث تحلیل فراترکیب با نگاهی جدید مطرح می‌شود و تحلیل فراترکیب بسیار قوی‌تر و معتبرتر عمل می‌کند (سارایوا^۲، ۲۰۲۳). ابتدا باید فراوانی هر یک از مقوله‌های شناسایی‌شده بر اساس تحلیل فراترکیب مشخص شود. سپس بر اساس روش آنتروپی شانون ضریب اهمیت هر یک از مؤلفه‌ها محاسبه می‌گردد (کریستی^۳، ۲۰۲۴). برای محاسبه بار اطلاعاتی، عدم اطمینان و ضریب اهمیت مفاهیم از روابط زیر استفاده خواهد شد:

الف. رابطه (۱)

$$E_j = -K \sum p_{ij} \times \ln p_{ij} \quad i = 1, 2, \dots, m \quad k = \frac{1}{\ln m}$$

ب. رابطه (۲)

$$W = \frac{dj}{\sum dj} \quad dj = 1 - E_j$$

گذشته از تبیین وزن مفاهیم، رتبه کل نیز محاسبه شده است. جدول (۴) رتبه‌بندی و ضریب اهمیت عوامل شناسایی شده را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۴. رتبه‌بندی و ضریب اهمیت مؤلفه‌های شناسایی‌شده							
رتبه کل	رتبه مفهوم	ضریب اهمیت	عدم اطمینان	$\sum p_{ij} * \ln p_{ij}$	فراوانی	مفهوم	مقوله
	۱	۰.۱۵۸	۰.۱۴۶	-۰.۲۶۸	۱۸	احیای روابط عربستان سعودی و ایران	بازسازی

1. Shannon Entropy

2. Saraiva

3. Christie

۱	۶	۰.۱۴۰	۰.۱۳۸	-۰.۲۶۴	۶	بازگشت سوریه به اتحادیه عرب	روابط راهبردی کشورهای
	۳	۰.۱۵۲	۰.۱۳۶	-۰.۲۷۳	۸	تنش‌زدایی میان عربستان سعودی و یمن	اسلامی (تنش‌زدایی راهبردی)
	۷	۰.۱۳۸	۰.۱۴۲	-۰.۲۷۴	۴	تلاش برای تنش‌زدایی ایران و مصر	
	۲	۰.۱۵۵	۰.۱۲۲	-۰.۲۶۵	۱۰	تنش‌زدایی حماس و عربستان سعودی	
	۴	۰.۱۴۷	۰.۱۴۲	-۰.۲۴۶	۶	بسط روابط عراق و عربستان سعودی	
	۵	۰.۱۴۳	۰.۱۳۸	-۰.۲۵۴	۷	تنش‌زدایی قطر با اتحادیه عرب	
	۹	۰.۱۳۰	۰.۱۴۲	-۰.۲۵۲	۵	تنش‌زدایی ترکیه و عربستان سعودی	
	۸	۰.۱۳۱	۰.۱۴۸	-۰.۲۴۰	۶	تنش‌زدایی ترکیه و سوریه	
	۱	۰.۱۶۲	۰.۱۵۸	-۰.۲۲۴	۱۱	ناکامی توافق‌نامه ابراهام	افول پروژه
۸	۰.۱۲۸	۰.۱۴۴	-۰.۲۲۸	۲	قطع روابط بحرین با رژیم	عادی‌سازی با رژیم	

۲						صهیونیستی	صهیونیستی (ابعاد سیاسی و اقتصادی)
	۵	۰.۱۴۲	۰.۱۵۲	-۰.۲۲۲	۷	تحریم خرید گاز رژیم صهیونیستی از سوی مصر	
	۷	۰.۱۳۰	۰.۱۴۶	-۰.۲۲۶	۵	قطع روابط اردن با رژیم صهیونیستی	
	۶	۰.۱۳۴	۰.۱۴۱	-۰.۲۲۰	۴	تعلیق روابط قطر با رژیم صهیونیستی	
	۴	۰.۱۴۶	۰.۱۵۰	-۰.۲۴۲	۸	تحریم ۳۰ میلیارد دلاری رژیم صهیونیستی از سوی اعراب	
	۲	۰.۱۵۸	۰.۱۳۷	-۰.۲۳۵	۱۰	محکومیت گسترده اقدامات صهیونیست‌ها از سوی مراجع شیعی و علمای سنی مذهب	
	۳	۰.۱۵۵	۰.۱۴۳	-۰.۲۳۲	۹	تهییج افکار ضد صهیونیستی در رسانه‌های جوامع اسلامی	
	۴	۰.۱۳۴	۰.۱۳۶	-۰.۲۲۸	۷	حصور	

۳						سرزمین‌های اشغالی در میان جوامع اسلامی	شکندگی ژئوپلیتیک
	۳	۰.۱۴۰	۰.۱۳۲	-۰.۲۲۶	۹	وابستگی محض به حمایت‌های آمریکا	
			۰.۱۴۰	-۰.۲۳۲	۶	بسط روابط راهبردی ایران، روسیه و چین	
	۱	۰.۱۵۲	۰.۱۴۴	-۰.۲۳۰	۱۰	افزایش عملیات نظامی در درون سرزمین‌های اشغالی	
	۲	۰.۱۴۶	۰.۱۴۲	-۰.۲۳۸	۴	کاهش حمایت‌های آمریکا و اتحادیه اروپا از رژیم صهیونیستی به‌ویژه در دوران پساترامپ	
	۵	۰.۱۳۰	۰.۱۴۸	-۰.۲۲۴	۵	بحران هیدروپلیتیک و انرژی	
	۲	۰.۱۶۲	۰.۱۵۲	-۰.۲۲۸	۱۱	از دست دادن کنترل بر کرانه باختری	
	۴	۰.۱۵۲	۰.۱۵۶	-۰.۲۳۲	۸	ظهور گروه‌های	

۴						جدید مقاومت مانند عربین الاسود و گردان‌های جنین	ضعف عمق استراتژیک
	۳	۰.۱۵۸	۰.۱۴۸	-۰.۲۲۲	۱۰	عدم توانمندی مبارزه در چندین جبهه	
	۱	۰.۱۶۶	۰.۱۴۴	-۰.۲۳۶	۱۲	تشدید مقاومت مسلحانه حماس	
۵	۵	۰.۱۴۴	۰.۱۴۰	-۰.۲۴۴	۵	فشارهای روحي - روانی کابینه نخست‌وزیر (تعمیق فشارهای درونی و بیرونی)	اقدام تاکتیکی محدود
	۲	۰.۱۶۰	۰.۱۴۳	-۰.۲۲۸	۸	شکست سازمان اطلاعاتی موساد	
	۴	۰.۱۴۸	۰.۱۴۸	-۰.۲۲۵	۶	ناکارآمدی سامانه گنبد آهنین (بازدارندگی ناکارآمد)	
	۱	۰.۱۶۶	۰.۱۵۳	-۰.۲۳۲	۱۰	سطوح بالای	

						تلفات انسانی و خسارات مادی	
	۳	۰.۱۵۸	۰.۱۳۶	-۰.۲۲۱	۷	درماندگی جهت تبادل اسرا	
۶	۱	۰.۱۶۱	۰.۱۴۴	-۰.۲۳۵	۱۰	چندقطبی شدن جامعه صهیونیستی	بحران‌های داخلی رژیم صهیونیستی
	۴	۰.۱۴۸	۰.۱۴۰	-۰.۲۳۲	۹	شکاف بزرگ در روابط با یهودیان آمریکا	
	۶	۰.۱۴۰	۰.۱۴۶	-۰.۲۳۰	۶	وجود شکاف‌های عمیق در مفهوم سنتی «امنیت داخلی»	
	۲	۰.۱۵۷	۰.۱۳۸	-۰.۲۲۱	۸	مخالفت‌های وسیع شهروندان صهیونیستی علیه کابینه جدید	
	۵	۰.۱۴۴	۰.۱۳۶	-۰.۲۳۵	۳	تعمیم فعالیت جنبش‌های مخالف از درون همچون «پرچم‌های سیاه»	
	۳	۰.۱۵۵	۰.۱۴۵	-۰.۲۲۷	۵	شکاف عمیق میان افراطیون	

						مذهبی و سکولارها	
۷	۵	۰.۱۴۴	۰.۱۴۴	-۰.۲۲۲	۵	بی‌اعتمادی به مسئولین صهیونیستی	مهاجرت معکوس
	۲	۰.۱۵۸	۰.۱۳۸	-۰.۲۴۸	۱۱	ناامنی فزاینده در سرزمین‌های اشغالی	
	۱	۰.۱۶۲	۰.۱۳۲	-۰.۲۴۶	۱۰	قدرت نظامی- لجستیکی فزاینده جبهه مقاومت	
	۴	۰.۱۵۰	۰.۱۳۴	-۰.۲۴۱	۷	سیاست‌های تبعیض‌آمیز رژیم صهیونیستی	
	۳	۰.۱۵۴	۰.۱۴۲	-۰.۲۴۳	۹	عدم تحقق وطن امن یهودیان	
	۴	۰.۱۵۳	۰.۱۳۳	-۰.۲۲۲	۸	شکاف طبقاتی عمیق	
۸	۳	۰.۱۵۲	۰.۱۴۸	-۰.۲۳۴	۶	عدم تمایل جوانان صهیونیستی از حضور در ارتش	بحران نیروی انسانی
	۴	۰.۱۴۶	۰.۱۴۰	-۰.۲۲۸	۷	شکاف میان نیروی انسانی و مأموریت‌های	

						سازمانی
	۱	۰.۱۶۴	۰.۱۴۴	-۰.۲۳۰	۹	سطوح بالای استعفاها
	۲	۰.۱۵۸	۰.۱۳۸	-۰.۲۳۶	۸	بحران فرماندهی در صفوف بالای ارتش

با توجه به یافته‌های ضریب جدول (۴) مشخص گردید؛

(۱) بازسازی روابط راهبردی کشورهای اسلامی (تنش‌زدایی راهبردی)، بیشترین ضریب اهمیت را داراست. لذا بالاترین رتبه را در مدل‌سازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت کسب می‌نماید.

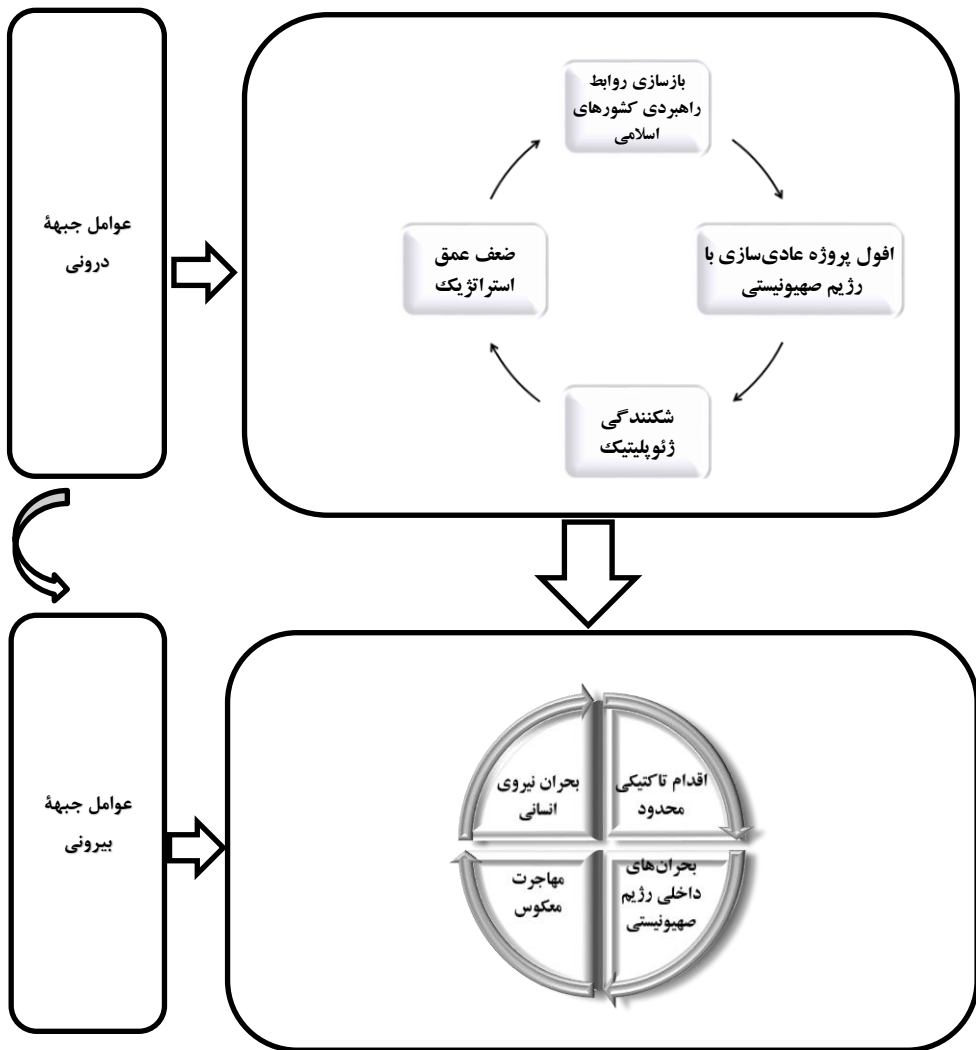
(۲) رتبه‌های دوم و سوم بر اساس ضریب اهمیت، مؤلفه‌های افول پروژه عادی‌سازی با رژیم صهیونیستی و اقدام تاکتیکی محدود به دست آورده‌اند.

(۳) از آنجایی که ضرایب مؤلفه‌ها اعدادی نزدیک به یکدیگر می‌باشد، توجه به این نکته ضروری است که در الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت تمامی این عوامل باید در کنار هم مدنظر قرار گیرند.

درواقع، در فرایند الگوسازی مقاومت، هر عامل نقش و کارکرد منحصر به فردی ایفا می‌کند که با توجه به سیستم پویا و پیچیده منطقه غرب آسیا بایستی همه موارد را در تعامل با عوامل دیگر، جهت رسیدن به سطح بالایی از کارایی مدل قرار گیرند. از طرفی امروزه رقابت‌های تسلیحاتی در نظام امنیتی غرب آسیا اعم از فعالیت‌های موشکی، لجستیکی و فعالیت‌های اطلاعاتی - امنیتی بسیار ملموس‌تر از گذشته است و الگوسازی راهبردی مقاومت، می‌تواند پاسخ مناسبی به چنین تغییراتی باشد؛ زیرا با چنین رویکردی عوامل متعددی به‌صورت منسجم مطرح می‌شوند که در نهایت به‌عنوان راهکاری جهت مقابله با راهبردهای تهاجمی رژیم صهیونیستی به شمار می‌روند.

در شکل (۳) فرایند الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت

ترسیم می‌گردد.

شکل شماره ۳. الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به مثابه یک پارادایم نوین مقاومت

۵. نتیجه گیری و پیشنهاد

اساساً رویکرد اصلی رژیم صهیونیستی از زمان تأسیس تاکنون در قبال مسلمانان و به ویژه در قبال جبهه مقاومت مبتنی بر یک راهبرد تهاجمی-امنیتی گسترده بوده است. به همین سبب، این رژیم همواره از راهبرد تهاجم همه جانبه، ترور، تخریب، تحریم، تهدید و تضعیف جوامع

اسلامی بهره برده است. از طرفی، تا پیش از بیداری اسلامی، عمده رویکرد جنبش‌های مبارز فلسطینی، عملیات انتحاری، چریکی و شبه سازمان‌یافته علیه اقدامات صهیونیست‌ها بوده است. بنابراین در بهترین حالت، شیوه مبارزان فلسطینی از نوع تدافعی بوده است. در تبیین این علت می‌توان دو عامل مهم؛ (۱) ضعف ساختاری و لجستیکی، و (۲) ضعف عمده در مدیریت نظامی مبارزان فلسطینی را نام برد.

با بسط مرجعیت ج.ا.ایران در میان جبهه مقاومت و تلاش برای مبارزه با استعمارگران اعم از نیروهای آمریکایی-صهیونیستی، ائتلاف بیش‌ازپیش نیروهای مبارز منطقه همچون انصارالله یمن، حشدالشعبی در عراق، حزب‌الله در لبنان و دیگر نیروهای مبارز در سوریه، افغانستان و حتی پاکستان، ایدئولوژی صهیونیسم‌ستیزی با هدف آزادی قدس، قوی‌تر از گذشته، به یکی از مبانی اصلی ایدئولوژی جبهه مقاومت مبدل گردید. این موضوع به‌ویژه با تلاش‌های صورت گرفته در راستای تنش‌زدایی ایران و عربستان سعودی، دامنه تهدیدات را برای صهیونیست‌ها بیش از گذشته به واقعیت نزدیک نموده است. به‌نحوی که امروزه کاربست پارادایم مقاومت، با تطوری عمیق، از حالتی تدافعی و نامنظم، به یک مبارزه راهبردی-منظم و مبتنی بر جنگ منظم مبدل شده است.

پژوهش حاضر درصدد طراحی الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت بوده است. به بیانی دیگر، مساعی اصلی نویسنده بحث و بررسی این موضوع بوده است که جنبش حماس، به‌مثابه یک سازمان نظامی محدود توانست در تاریخ ۷ اکتبر ۲۰۲۳، با تهاجمی وسیع، به عمق مناطق اشغالی نفوذ کرده و ضمن اسارت و قتل تعداد زیادی از صهیونیست‌ها، خسارت مادی، انسانی و اطلاعاتی عمیقی بر این رژیم وارد نماید. حال اگر مدعی این موضوع شویم که سایر کشورهای اسلامی منطقه که در عناد و خصومت با صهیونیست‌ها قرار دارند، با اتکا بر چه مؤلفه‌هایی می‌توانند به یک الگوی راهبردی در مقاومت و مبارزه با این رژیم دست یابند؟

نتایج به‌دست‌آمده از روش فراترکیب و نیز مطالعات پژوهش‌های صورت گرفته ۴۹ مفهوم در قالب هشت مقوله را نشان داد که در دو دسته چالش‌های بیرونی و چالش‌های درونی تفکیک شدند. به عبارتی دیگر، مجموعه نقاط ضعف و چالش‌های موجود در میان

صهیونیست‌ها را می‌توان در دو دسته چالش‌های بیرونی و درونی تفکیک نمود و با تدقیق، تحلیل و واکاوی بر این موارد، امکان الگوسازی نوین مقاومت و مبارزه علیه صهیونیست‌ها مقدور خواهد بود. بر این اساس، مؤلفه‌های اصلی الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت، با توجه به ضریب اهمیت به ترتیب عبارت‌اند از:

- (۱) بازسازی روابط راهبردی کشورهای اسلامی (تنش‌زدایی راهبردی)،
- (۲) افول پروژه عادی‌سازی با رژیم صهیونیستی،
- (۳) اقدام تاکتیکی محدود،
- (۴) شکندگی ژئوپلیتیک،
- (۵) ضعف عمق استراتژیک،
- (۶) بحران‌های داخلی رژیم صهیونیستی،
- (۷) مهاجرت معکوس،
- (۸) بحران نیروی انسانی.

بازسازی روابط راهبردی کشورهای اسلامی (تنش‌زدایی راهبردی) اولین و مهم‌ترین عامل شناسایی‌شده در الگوسازی عملیات طوفان الاقصی به‌مثابه یک پارادایم نوین مقاومت می‌باشد. بازسازی راهبردی در واقع تداعی‌کننده این است که رهبران جوامع اسلامی در راستای تحقق آزادی قدس، در گام نخست بایستی مجموعه اختلافات دامنه‌دار و ریشه‌ای خود را کنار نهاده و با ائتلافی قدرتمند، به موضوع فلسطین بنگرند. این موضوع زمانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌شود که راهبرد همیشگی قدرت‌های بین‌المللی خصوصاً بریتانیا، آمریکا و صهیونیست‌ها، اعمال تفرقه و خصومت میان جوامع اسلامی بوده است.

دومین عامل، افول پروژه عادی‌سازی با رژیم صهیونیستی است. اساساً از زمان ریاست جمهوری ترامپ و آغاز ولایتعهدی بن سلمان، شرایط بسیار مناسبی برای صهیونیست‌ها جهت بازسازی روابط اعراب و این رژیم مهیا شد. در ادامه، توافقنامه ابراهام در این راستا منعقد گردید. در شرایط کنونی که ترامپ دیگر ریاست جمهوری ایالات متحده نبوده و بن سلمان نیز درصدد تنش‌زدایی با جبهه مقاومت به‌ویژه ایران، عراق، سوریه و تا حدودی یمن

برآمده است، می‌توان از این فرصت به بهترین نحو بهره برده و با اعمال سیاست‌های تحریم و قطع مجدد روابط با صهیونیست‌ها شرایط را برای ائتلاف همه‌جانبه میان جوامع اسلامی منطقه مهیا نمود.

عامل سوم، شکنندگی ژئوپلیتیکی سرزمین‌های اشغالی است. عملیات طوفان الاقصی به خوبی نشان داد صهیونیست‌ها به صورت کامل در میان جوامع اسلامی محاصره شده و از طرفی دیگر به لحاظ نظامی - امنیتی به شدت به حمایت‌های ایالات متحده آمریکا وابستگی دارند. از طرفی، دامنه روزافزون حملات موشکی جبهه مقاومت همچون حزب‌الله لبنان و حتی انصارالله یمن و بسط عملیات نظامی حماس در سرزمین‌های اشغالی نشان داد، سیستم بازدارندگی صهیونیست‌ها کارآمدی مطلق ندارد و در مواردی دارای نواقص گسترده‌ای نیز هست. بنابراین ضعف و به عبارتی شکنندگی ژئوپلیتیک صهیونیست‌ها از دیگر موارد مهمی است که می‌توان برای طراحی یک الگوی مقاومت و مبارزه کارآمد بدان توجه نمود.

عامل چهارم، ضعف عمق استراتژیک صهیونیست‌هاست. به رغم سیستم نظامی و دفاعی بعضاً مناسب صهیونیست‌ها، ژئوپلیتیک شکننده این رژیم به خوبی تبیین‌گر این موضوع است که چنانچه تهاجمی وسیع، هدفمند و در چند جبهه (دریایی، هوایی و زمینی) از سوی نیروهای اسلامی منطقه علیه این رژیم صورت پذیرد، امکان تقابل در چند جبهه برای این رژیم بسیار محدود خواهد بود و این موضوعی است که می‌توان در طراحی یک الگوی مقاومت کارآمد برای کشورهای اسلامی مورد توجه و تأکید ویژه قرار گیرد.

عامل پنجم، اقدامات تاکتیکی محدود صهیونیست‌ها می‌باشد. اساساً صهیونیست‌ها به لحاظ ایدئولوژیکی همواره خود را برترین انسان‌ها پنداشته و نگاهی معطوف به حقارت به سایر نژادها و مذاهب دارند. در همین راستا، در مبانی صهیونیسم، این گروه بایستی از بهترین شرایط سیاسی، اقتصادی، امنیتی و نظامی برخوردار باشند اما این موضوع، در خلال عملیات طوفان الاقصی با چالش‌های عمیقی مواجه گردید؛ به نحوی که سازمان اطلاعاتی موساد که خود را یکی از سه سازمان اطلاعاتی قدرتمند جهان می‌پندارد، با غافلگیری اطلاعاتی - امنیتی گسترده‌ای مواجه دید. مثال دیگر در این رابطه، سامانه تدافعی گنبد آهنین صهیونیست‌هاست. این سامانه به زعم سران صهیونیستی یکی از تکامل‌یافته‌ترین سامانه‌های تدافعی جهان است

اما در خلال موشک‌باران سرزمین‌های اشغالی، ضعف‌های عمده‌ای از خود نشان داد. اوج ضعف و چالش اقدامات تاکتیکی صهیونیست‌ها، درماندگی در موضوع تبادل اسرا بوده است. این موضوع، به لحاظ بار روانی، یکی از شدیدترین بحران‌های صهیونیست‌ها در خلال چند دههٔ اخیر به شمار می‌رود. بنابراین، اقدامات تاکتیکی صهیونیست‌ها برخلاف تبلیغات رسانه‌ای و روانی، بعضاً دارای شکاف‌ها و چالش‌های مهمی است که توجه به آن می‌تواند برای جبهه مقاومت جهت مقابله با صهیونیست‌ها گره‌گشا باشد.

عامل ششم؛ مجموعه بحران‌های داخلی رژیم صهیونیستی است. با تدقیق و تحقیق، می‌توان اذعان داشت این رژیم با مجموعه‌ای از مشکلات و چالش‌های عمیق در درون نظام خود نیز مواجه است. توجه به عمق چالش‌های درونی صهیونیست‌ها می‌تواند در طراحی اقدامات راهبردی‌تر کشورهای اسلامی علیه صهیونیست‌ها کمک شایانی نماید. عوامل زیر را می‌توان در راستای چالش‌های درونی صهیونیست‌ها ذکر نمود:

- (۱) چندقطبی شدن جامعه صهیونیستی،
- (۲) شکاف بزرگ در روابط با یهودیان آمریکا،
- (۳) وجود شکاف‌های عمیق در مفهوم سنتی «امنیت داخلی»،
- (۴) مخالفت‌های وسیع شهروندان صهیونیستی علیه کابینه جدید،
- (۵) تعمیم فعالیت جنبش‌های مخالف از درون همچون «پرچم‌های سیاه»،
- (۶) شکاف عمیق میان افراطیون مذهبی و سکولارها.

عامل هفتم بر اساس ضریب اهمیت، مهاجرت معکوس شهروندان صهیونیستی از سرزمین‌های اشغالی است. امروزه سران این رژیم در تحقق مفهومی مهم و اصولی بنام تأمین امنیت در درون سرزمین‌های اشغالی تا حد زیادی ناکام مانده و این موضوع تهدیدات امنیتی گسترده‌ای برای یهودیانی داشته است که بر اساس وعده‌های سران این رژیم، از نقاط مختلف به سرزمین‌های اشغالی مهاجرت نموده‌اند. به همین سبب، تشدید اقدامات نظامی حماس، حزب‌الله لبنان و تهدیدات فزاینده انصارالله یمن، نیروهای مبارز عراقی و سوری و در کنار آن تهدیدات روزافزون جمهوری اسلامی علیه سران رژیم صهیونیستی همگی بستر ساز تحقق

چند موضوع مهم برای شهروندان صهیونیستی جهت مهاجرت و ترک سرزمین‌های اشغالی شده است. در کنار چالش‌های امنیتی، عوامل مهمی همچون بی‌اعتمادی به مسئولین صهیونیستی، سیاست‌های تبعیض‌آمیز سران این رژیم علیه برخی از شهروندان یهودی و شکاف طبقاتی عمیق پدیده مهاجرت معکوس را در میان شهروندان صهیونیستی تشدید نموده است.

هشتمین عامل بر اساس ضریب اهمیت، بحران نیروی انسانی است. گذشته از مهاجرت معکوس شهروندان صهیونیستی از سرزمین‌های اشغالی، امروزه سران رژیم صهیونیستی با کاهش محسوس نیروی انسانی به‌ویژه در حوزه‌های راهبردی امنیتی، اقتصادی و نظامی مواجه‌اند. چهار معضل اساسی صهیونیست‌ها در این رابطه عبارت‌اند از:

(۱) عدم تمایل جوانان صهیونیستی برای حضور در ارتش،

(۲) شکاف میان نیروی انسانی و مأموریت‌های سازمانی،

(۳) سطح بالای استعفاها،

(۴) بحران فرماندهی در صفوف بالای ارتش.

منابع

الف - فارسی

- ابراهیمی، نبی‌الله؛ مشیرزاده، حمیرا (۱۴۰۰). *تحول مفاهیم در روابط بین‌الملل*. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- احمدی، وحیده (۱۳۹۹). «نقش افراط‌گرایان در چالش‌های داخلی رژیم صهیونیستی»، *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۲۳ (۸۹)، ۱۳۳-۱۷۲.
- اختیاری امیری، رضا (۱۴۰۰). «دیپلماسی صلح عبری-عربی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، *فصلنامه مطالعات خاورمیانه*، ۲۸ (۴)، ۲۱-۴۰.
- ارغوانی پیرسلامی، فربرز؛ آرایش، حسن (۱۴۰۱). «اعراب و انتخاب در شرایط موازنه تهدید؛ تهدید انگاری ایران و عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی»، *فصلنامه روابط خارجی*، ۱۴ (۵۶)، ۳-۳۶.
- اشرفی، اکبر؛ آقاجانی، پوریا؛ توحیدفام، محمد؛ و جلالی، رضا (۱۴۰۲). «ارزیابی تأثیرات راهبردی نشست نقب بر پیمان ابراهیم»، *فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل*، ۱۶ (۱)، ۱-۱۹.
- امینی، داود (۱۴۰۲). «ابعاد ژئوپلیتیکی و اقتصادی گسترش شبکه ریلی محور مقاومت جهت تقابل با کنشگری رژیم صهیونیستی با تأکید بر شبکه راه‌آهن خرمشهر-بصره»، *فصلنامه اقتصاد دفاع*، ۸ (۲۷)، ۱۲۷-۱۴۶.
- انتظاری، جلیل (۱۴۰۱). «چشم‌انداز مخاطرات و تهدیدات سال ۲۰۲۳ رژیم صهیونیستی»، *امنیت بین‌الملل*، ۴۶ (۴)، ۱۰۶-۱۲۳.
- اور، تمرا (۱۴۰۲). *منازعه فلسطین و رژیم صهیونیستی*. ترجمه پریسا صیادی. تهران: ققنوس.
- ایریک یورگنسن، کنود (۱۴۰۲). *درآمدی نو به نظریه‌های روابط بین‌الملل*. ترجمه وحید بزرگی. تهران: جوینده.
- آذری، علی (۱۴۰۱). «الگوی رفتاری رژیم صهیونیستی در حملات سوریه»، *مطالعات راهبردی جهان اسلام*، ۲۳ (۸۹)، ۵-۲۴.
- بابایی، محمد؛ میریوسفی، میرعلی (۱۴۰۱). «تأثیر پیمان صلح آبراهام بر مجموعه امنیتی منطقه‌ای خاورمیانه»، *فصلنامه مطالعات فرهنگ دیپلماسی*، ۴ (۱)، ۷۰-۹۲.

- باقری، علی (۱۴۰۱). «علل طولانی شدن مذاکرات تنش‌زدایی بین ایران و عربستان بر اساس نظریه کریستوفر هیل»، *فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام*، ۱۱ (۳)، ۷۱-۹۶.
- باقری، محسن؛ بصیری، محمدعلی؛ و یزدانی، عنایت‌اله (۱۴۰۲). «استراتژی امنیت ملی رژیم صهیونیستی و گروه‌های سلفی-تکفیری: از هم‌سویی فکری تا نزدیکی راهبردی (مطالعه موردی داعش)»، *فصلنامه حران پژوهی جهان اسلام*، ۹ (۴)، ۴۵-۸۳.
- بحرینی، جلال؛ رضانی قوام‌آبادی، محمدحسین (۱۴۰۳). «امکان‌سنجی رسیدگی دیوان بین‌المللی کیفری به وضعیت فلسطین و تبعات احتمالی آن»، *مطالعات حقوق عمومی دانشگاه تهران*، ۵۴ (۱)، ۱-۲۶.
- بردبار، احمدرضا؛ عالیشاهی، عبدالرضا (۱۴۰۲). «تحلیل جهش پارادایمی جنبش حماس در عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ (تغییر رویکرد پدافندی به آفندی)»، *فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام*، ۱۰ (۲)، ۸۲-۱۱۴.
- برزگر، ابراهیم؛ خرمشاد، محمدباقر؛ رهبر، عباسعلی؛ و عالیشاهی، عبدالرضا (۱۴۰۰). «ریشه‌ها و پیامدهای امنیتی نفوذ رژیم صهیونیستی در خلیج فارس با تأکید بر نقش محوری محمد بن سلمان»، *فصلنامه آفاق امنیت*، ۱۴ (۵۲)، ۷۹-۱۰۳.
- برهانی، سیدهادی؛ حسینی، سیدحامد (۱۴۰۰). «راهبرد امنیت ملی رژیم صهیونیستی در مواجهه با تهدیدهای محیط پیرامونی»، *مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام*، ۳ (۷)، ۴۰-۶۴.
- پترسون، کلایو جونز (۱۴۰۱). *دیپلماسی پنهان رژیم صهیونیستی*. ترجمه مصطفی ملکی. تهران: جوبنده.
- پورحسن، ناصر؛ قرشی، سید یوسف (۱۴۰۱). «اختلاف هویتی یهودیان آمریکا و رژیم صهیونیستی؛ دستور کار سیاستی»، *مطالعات روابط بین‌الملل*، ۱۵ (۴)، ۱-۲۳.
- پهلوان‌مگوده‌می، میلاد؛ بازدار، حسن؛ و سیمبر، رضا (۱۴۰۲). «درک قدرت هوشمند حماس و حزب‌الله و تأثیر آن بر موقعیت منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه»، *مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام*، ۵ (۳)، ۱-۲۳.
- پیرمحمدی، سعید؛ طاهری، طاهر؛ و باباتبار سرخی، ابوالقاسم (۱۴۰۱). «تأثیر طرح توافق آبراهام بر امنیت محور مقاومت در منطقه غرب آسیا در دوره ترامپ»، *فصلنامه آفاق امنیت*، ۱۵ (۵۴)، ۶۹-۹۱.
- پیری، حیدر؛ معتضدراد، آنایتا؛ و فتاحی، شهرام (۱۴۰۲). «عادی‌سازی روابط اعراب و رژیم

- صهیونیستی و پیامدهای آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران». *فصلنامه سیاست خارجی*، ۳۷ (۱)، ۲۰۰-۱۸۱.
- پیری، رحیم؛ ترابی، قاسم؛ و رضایی، علیرضا (۱۴۰۱). «بررسی تأثیر وضعیت سیاسی رژیم صهیونیستی بر امنیت آن»، *فصلنامه مطالعات بین‌المللی*، ۱۹ (۷۵)، ۲۹-۶۰.
 - تقی‌پور، محمدتقی (۱۴۰۲ الف). *استراتژی پیرامونی رژیم صهیونیستی*. تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.
 - تقی‌پور، محمدتقی (۱۴۰۲ ب). *ایران و رژیم صهیونیستی در دوران سلطنت پهلوی*. تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.
 - تقی‌زاده، معصومه (۱۴۰۲). «بررسی راهبردی وضعیت رژیم صهیونیستی: با تمرکز بر رابطه با آمریکا». *فصلنامه مطالعات منطقه‌ای*، ۲۴ (۷۲)، ۸۴-۹۴.
 - توحیدی، احمدرضا (۱۴۰۲). «نقض‌های حقوق بشری و بشردوستانه رژیم صهیونیستی علیه فلسطینیان از ۷ اکتبر ۲۰۲۳»، *فصلنامه حقوقی بین‌المللی*، ۴۰ (۷۱)، ۲۰۳-۲۱۸.
 - جمشیدی، محسن؛ بنی‌هاشمی، یحیی؛ و اصغری، مریم. (۱۴۰۲). «بایسته‌های حقوقی-سیاسی تهدیدات نفوذ خاورمیانه‌ای رژیم صهیونیستی و تأثیر آن بر امنیت ملی-منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران»، *فصلنامه رویکردهای حقوق سیاسی*، ۱ (۱)، ۱۴۸-۱۷۷.
 - چانگ، ماتياس (۱۴۰۱). *آینده روی دور تند*. ترجمه محمد عرب‌زاده، تهران: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
 - حضرتی رازلیقی، محمدامین؛ جاودانی‌مقدم، مهدی؛ و گوهری‌مقدم، ابوذر (۱۴۰۲). «چالش‌های ژئوپلیتیکی مذاکرات صلح خاورمیانه با تمرکز بر معامله قرن»، *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۱۹ (۷۱)، ۱۸۶-۱۵۵.
 - رجب‌نژاد، ناصر؛ اخباری، محمد؛ و بیژنی، علی (۱۴۰۱). «پیامدهای امنیتی شهرک‌سازی در کرانه باختری طی دوره ۲۰ ساله (۲۰۲۰-۲۰۰۰)»، *فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای سیاسی*، ۷ (۲۷)، ۹۹-۷۹.
 - رسولی ثانی‌آبادی، الهام (۱۴۰۲). *بررسی اصول و بنیان‌های مفهومی در دانش روابط بین‌الملل*. تهران: نشر تیسرا.
 - رضائی‌پناه، امیر (۱۴۰۲). «نژادپرستی از رهگذر رسانه‌های نوپدید: تأملی در کارکرد نرم رژیم

- صهیونیستی»، *فصلنامه مطالعات منطقه‌ای*، ۱۸ (۷۴)، ۵۱-۸۳.
- رضوی، سلمان (۱۴۰۱). «رژیم صهیونیستی؛ افق همکاری‌ها و تنازعات احزاب داخلی»، *فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام*، ۲۴ (۴)، ۱۰۹-۱۳۰.
 - زارغان، احمد (۱۴۰۲). «تأثیر الحاق کرانه باختری بر محور مقاومت»، *فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام*، ۲۴ (۹۳)، ۱۰۹-۱۳۴.
 - سربخشیان، افسون؛ رضانی قوام‌آبادی، محمدحسین (۱۴۰۱). «مسئولیت بین‌المللی دولت آمریکا در شناسایی بیت‌المقدس به‌عنوان پایتخت رژیم صهیونیستی از منظر حقوق بین‌الملل»، *پژوهشنامه رسانه بین‌الملل*، ۷ (۱۰)، ۵۷-۷۹.
 - شفیع‌ی، نوذر (۱۴۰۲). «ابتکار امنیت جهانی و صلح توسعه‌ای: تحلیلی بر میانجیگری چین بین ایران و عربستان»، *غرب آسیا*، ۱ (۱)، ۷-۲۱.
 - شیخ‌الاسلامی، محمدحسن؛ عطازاده، سجاد (۱۴۰۲). «امکان‌سنجی پیوستن اندونزی و مالزی به توافقنامه‌های ابراهیم و عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی»، *مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام*، ۵ (۱)، ۷۹-۱۰۴.
 - صارمی، محمد؛ بهرامی، سیامک؛ و رنجبر، ایرج (۱۴۰۲). «تحولات جدید در روابط اعراب و رژیم صهیونیستی و تأثیر آن بر امنیت هستی‌شناسی جمهوری اسلامی ایران»، *گفتمان سیاسی انقلاب اسلامی*، ۲ (۱)، ۹۵-۱۱۴.
 - عباسی خوشکار، امیر؛ قاسمی، فرهاد (۱۴۰۱). «راهبرد پژوهی سیستم کنترل رژیم صهیونیستی در برابر نفوذ منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران»، *محیط‌شناسی راهبردی ج.ا.ایران*، ۲ (۶)، ۱۵۹-۱۹۰.
 - عطار، سعید؛ ابراهیمیان نجف‌آبادی، مهرداد (۱۴۰۱). «نتایج اقتصادی یک توافق سیاسی: بررسی ظرفیت‌های اقتصادی عادی‌سازی روابط امارات و بحرین با رژیم صهیونیستی»، *بحران پژوهی جهان اسلام*، ۹ (۲۵)، ۸۳-۱۱۱.
 - علیانی، کوروش (۱۴۰۲). *متاستاز رژیم صهیونیستی*. تهران: جام جم.
 - عوض‌پور، مهدی؛ بابایی، ابوالفضل (۱۴۰۲). «بحران‌سازی و یارگیری راهبردی: راهبرد رژیم صهیونیستی در قبال ایران پسا برجام»، *مطالعات منطقه‌ای*، ۱۸ (۶۵)، ۲۱-۴۳.
 - فرامرزش، احسان (۱۴۰۲). «الگوهای رفتاری سیاست خارجی رژیم صهیونیستی ۱۹۴۸-۲۰۲۲»،

فصلنامه مطالعات سیاسی بین‌النهرین، ۱ (۳)، ۲۶۹-۲۹۱.

- فولادی‌پناه، اعظم (۱۴۰۰). «صهیون‌گریزی؛ بازجستی در کتاب ترک صهیون؛ مهاجرت یهودیان از فلسطین و رژیم صهیونیستی بعد از جنگ جهانی دوم»، **فصلنامه پانزده خرداد، ۱۸ (۶۷)**، ۳۰۹-۳۲۶.
- قوام، عبدالعلی (۱۴۰۱). **اصول سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل**. تهران: سمت.
- گودرزی، مصطفی؛ منوری، علی؛ و کریمی، غلامرضا (۱۴۰۱). «نقش موعودگرایی یهود در سیاست خارجی خصمانه رژیم صهیونیستی در قبال جمهوری اسلامی ایران»، **پژوهش‌های راهبردی سیاست، ۱۱ (۴۲)**، ۱۱۱-۱۴۵.
- گوهری مقدم، ابوذر؛ افضل‌ی، سید عرفان‌الدین؛ جهانبازی گوجانی، رضا؛ و تمدن، امیررضا (۱۴۰۱). «توثیلماسی امارات متحده عربی درباره عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی»، **پژوهشنامه رسانه بین‌الملل، ۷ (۹)**، ۸۷-۱۱۱.
- مصطفوی، بابک. (۱۴۰۰). **رژیم صهیونیستی**. تهران: امید سخن.
- مقومی، امیررضا؛ قادری کنگاوری، روح‌الله (۱۴۰۱). «تغییر و تداوم در اصول امنیت ملی رژیم صهیونیستی»، **فصلنامه محیط‌شناسی راهبردی ج.ا.ایران، ۶ (۲)**، ۹-۳۸.
- مهربان، زهرا سادات؛ احمدی نوحدانی، سیروس؛ و قادری حاجت، مصطفی (۱۴۰۱). «بررسی علایق و نگرانی‌های ژئوپلیتیکی ترکیه در سوریه»، **فصلنامه مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام، ۴ (۳)**، ۱۳۱-۱۶۰.
- نجات، سید علی (۱۴۰۲). «ریشه‌ها و عواقب مهاجرت معکوس در رژیم صهیونیستی»، **مطالعات منطقه‌ای، ۲۴ (۷۲)**، ۶۸-۸۳.
- نجفی، مهدی؛ اسمعیلی، علی (۱۴۰۲). «سازه‌های راهبرد امنیتی رژیم صهیونیستی در بحران سوریه (۲۰۲۱-۲۰۱۱)»، **پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل، ۱۲ (۱)**، ۱-۲۵.
- نظریور، داود؛ منزوی بزرگی، جواد (۱۴۰۲). «اطلاعات ملی و شیوه‌های ارزیابی آن در جامعه اطلاعاتی رژیم صهیونیستی»، **فصلنامه مطالعات منطقه‌ای، ۲۴ (۷۲)**، ۲۰-۳۲.
- نوروزی فیروز، رسول؛ اسداله پور، حسن؛ و فلاح، محمدحسین (۱۴۰۲). «تحلیل روند مناسبات کشورهای عرب خلیج‌فارس و رژیم صهیونیستی از واگرایی به همگرایی»، **فصلنامه علوم**

سیاسی، ۲۶ (۱۰۲)، ۲۰۴-۲۳۲.

- واعظ، حامد؛ خداوردی، حسن؛ کشیشیان سیرکی، گارینه؛ و دهشیری، محمدرضا (۱۴۰۲). «عادی‌سازی روابط عربستان و رژیم صهیونیستی و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران: تهدیدات علیه محور مقاومت»، *فصلنامه مطالعات بین‌المللی*، ۱۹ (۴)، ۲۸۷-۳۱۴.
- وزیري ستا، حسن؛ رضایی، علیرضا؛ و ترابی، قاسم (۱۴۰۲). «سیاست خارجی ایران و عربستان در یمن و تأثیر بازسازی مناسبات این دو کشور بر صلح یمن»، *فصلنامه رهیافت انقلاب اسلامی*، ۱۷ (۶۲)، ۱۶۹-۱۸۸.
- هرش، سیمور، ام. (۱۴۰۰). *زردخانه اتمی رژیم صهیونیستی و سیاست خارجی آمریکا*. ترجمه مهرداد معینی، تهران: معین.
- یوسفی، محسن؛ حاجی‌مین، رحمت؛ و دهشیری، محمدرضا (۱۴۰۱). «تبیین روابط ترکیه، قطر و عربستان سعودی از دیدگاه سازه‌انگاری اجتماعی از ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ (با تأملی بر نقش رسانه)»، *پژوهشنامه رسانه بین‌الملل*، ۷ (۹)، ۱۸۵-۲۰۷.

ب- انگلیسی

- Admoni, A. (2022). "Political antisemitism: Qatars attitude towards Jews and Israel". *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 16(1), 62-78.
- Alter, E., & Janardhan, N. (2021). "The Abraham Accords: Exploring the Scope for Plurilateral Collaboration among Asia's Strategic Partners", *Israel Journal of Foreign Affairs*, 15 (1), 41-52.
- Aziz, H. (2022). "Integration of Iran-backed armed groups into the Iraqi and Syrian armed forces: implications for stability in Iraq and Syria", *Journal of Small Wars & Insurgencies*, 33 (3), 499-527.
- Ben-Shalom, U., Hitman, G., Orr, R., & Rickover, I. (2022). "Perceptions of Security and Civic Services among the Arab Minority Youth in Israel: Empirical Testing of Attraction and Repulsion Forces", *Journal of Ethnopolitics*, 40 (1), 217- 236.
- Benstead, L. (2023). Civil Society, insecurity and Arab support for normalization with Israel: "Contextualizing the Abraham Accords", *Journal of Mediterranean Politics*, 28 (4), 525- 553.
- Bromley, D. (2022). "The Confusions of democracy: The Arab spring and beyond", *Journal of World Development*, (158), 78-92.
- Cohen, R., & Shamci, G. (2022). "The Proxy Wars Strategy in Iranian Regional Foreign Policy", *The Journal of the Middle East and Africa*, 13 (4), 385-405.

- Cohen, N. (2021). "Israel's return migration industry", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47 (17), 4100-4117.
- Dana, T. (2023). "The New (Dis) Order: The Evolving UAE-Israel Security Alliance", *Journal of Palestine Studies*, 52 (3), 62-68.
- Driscoll, M. (2023). *War in Israel: Will the Hamas spirit trigger the end times?*. New York: Real Faith.
- Fakhro, E., & Baconi, T. (2022). "A Shared Vision: Security Convergence between the Gulf and Israel", *Journal of Palestine Studies*, 51 (3), 50-55.
- Flamer, N. (2022). "Offsetting the offset: Israel's strategy vis-à-vis Hamas during the 2021 Gaza War", *Journal of Israel Affairs*, 28 (3), 373-393.
- Ghosh, S. (2023). "Social unrest and corporate behaviour during the Arab Spring period", *The Journal of Economic Asymmetries*, (27), 261-286.
- Ganel, Y. (2023). "Israel: Political Developments and Data in 2022", *European Journal of Political Research*, 62 (1), 249-263.
- Gilboa, E. (2023). "US-Israel relations at 75", *Journal of Israel Affairs*, 29 (3), 473-491.
- Gottesfeld, D. (2021). "Stereotypes and demonization in contemporary Palestinian literature in Jordan: Israel and the Israelis in the works of Samia 'At'ut", *Journal of Middle Eastern Studies*, 57 (3), 485-497.
- Grassiani, E., Gazit, N. (2024). "Civil-religious policing in Israel's periphery", *Journal of Culture and Religion*, 18 (3), 61-79.
- Johnson, M., & Abdi Tabari, M. (2023). "A research synthesis and meta-analysis", *Journal of System*, (118), 193-209.
- Karsh, E. (2024). "The Israel-Iran conflict: between Washington and Beijing", *Journal of Israel Affairs*, 29 (6), 1075-1093.
- Killion, K., Harris, J., & Duffy, V. (2023). "Caregiver perceptions of snacks for young children: A thematic synthesis of qualitative research", *Journal of Appetite*, (188), 41-56.
- Krupnik, A. (2023). "Failed expectations of middle-class migrants and the Zionist hegemonic narrative: Jewish-Argentine returnees from Israel-1960", *Journal of Israeli History*, 40 (1), 187-211.
- Lees, N. (2023). "Realism and international relations: a graphic turn toward scientific progress", *Journal of Cambridge Review of International Affairs*, 36 (5), 731-747.
- Levi Belz, Y., Groweiss, Y., & Blank, C. (2023). "Moral injury and its mental health consequences among protesters: findings from Israel's civil protest against the government's judicial reform", *European Journal of Psychotraumatology*, 14 (2), 179-196.
- Ma, J., & Min, J. (2022). "Saudi-Qatar Diplomatic Rapprochement: A Perspective of Neoclassical Realism", *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 16 (3), 355-375.

- Mabon, S., Nasirzadeh, S., & Alrefai, E. (2021). “De-securitisation and Pragmatism in the Persian Gulf: The Future of Saudi-Iranian Relations”, *Italian Journal of International Affairs*, 56 (4), 66-83.
- Mizrahi, O., & Schweitzer, Y. (2023). “Israel: Between Hezbollah Provocations and Possible Negotiations with Lebanon”, *European Journal of Political Science*, 16 (1), 29-45.
- Pinfold, R. (2023). “Security, Terrorism, and Territorial Withdrawal: Critically Reassessing the Lessons of Israel's “Unilateral Disengagement” from the Gaza Strip”, *International Studies Perspectives*, 24 (1), 67-87.
- Qian, B. (2023). “Israel’s Geopolitical Strategy: Strategic Partnership, Territorial Disputes and International Support”, *Human History and Intercultural Communication Research*, 18 (1), 64-79.
- Quamar, M. (2020). “Changing regional geopolitics and the foundations of a rapprochement between Arab Gulf and Israel”, *Journal of Global Affairs*, 6 (4), 593-608.
- Rozsa, E. (2022). “Iranian Communities on the Arab Side of the Persian Gulf”, *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 16 (4), 436-447.
- Sobelman, D. (2023). “Hezbollah's Coercion and the Israel-Lebanon Maritime Deal”, *Journal of Middle East Policy*, 30 (2). 75-93.
- Stern, A., & Saltzman, I. (2023). “Generals in the classroom: Joint professional national security education in Israel and the United States”, *Journal of Comparative Strategy*, 42 (6), 789-812.
- Szenes, Z. (2023). “Reinforcing deterrence: assessing NATO’s 2022 Strategic Concept”, *Journal of Defense & Security Analysis*, 39(4), 874-891.
- Yetim, M., & Telci, I. (2023). Another “Third Way” to Narrate the Existing Alliances in the Middle East: Turkey-Qatar, Saudi Arabia-UAE, and Iran-Syria. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 25(3), 484-505.
- Yiftachel, O. (2023). “Deepening Apartheid: The political geography of colonizing Israel/Palestine”, *Journal of Political Science*, 12 (4), 147- 162.
- Zanotti, J., Sharp, J., Blanchard, C. (2023). *Israel and Hamas October 2023 Conflict: Frequently Asked Questions (FAQs)*. Washington: Congressional Research Service.
- Zur, R., Bakker, R. (2023). “The Israeli parties' positions in comparative perspective”, *Sage Journal*, 26 (2), 16-33.